Сања З. Арежина^[1]

Универзитет у Хонгконгу
Хонгконг (НР Кина)
Влада Републике Србије
Београд (Република Србија)

УДК 339.727.24:327(510)

339.92(510:100)

Прегледни научни рад

Примљен 25. 05. 2021.

Прихваћен 31. 05. 2021.

doi: 10.5937/napredak2-32397

НР Кина као „одговорна велика сила“ – кинески модел инвестиција и помоћи иностранству

Сажетак: Народна Република Кина је недуго након оснивања почела да спроводи политику давања инвестиција и помоћи иностранству. Иако су мотиви за то били различити у деценијама које су уследиле, кинеско руководство никада није одустало од одлуке да давање инвестиција и помоћи иностранству буде централни део кинеске спољне политике. Да би доказала основну хипотезу да је основни разлог развоја кинеског модела давања инвестиција и помоћи иностранству намера кинеског руководства да покаже да Народна Република Кина представља „одговорну велику силу“ која доприноси решавању важних глобалних проблема, док у исто време ради на остваривању најважнијег циља – достизања „кинеског сна“ до 2049. године, ауторка користи структурално-функционалну анализу и компаративну анализу.

Кључне речи: Кина, одговорна велика сила, кинески сан, инвестиције, помоћ

Увод

Читав век је прошао од 1. јула 1921. када је на тајном састанку у Шангају основана Комунистичка партија Кине. Након што је однела победу у грађанском рату, ова партија је 1949. основала Народну Републику Кину. Током наредних неколико деценија, руководство партије успело је да Културном револуцијом економски и друштвено разрушену и међународно изоловану државу трансформише у снажну и утицајну чланицу међународне заједнице. Без обзира на

смену државно-партијског руководства и честе промене у окружењу, циљеви који су постављени након оснивања НР Кине остали су исти – обезбеђивање довољно хране и енергената за становништво, присаједињење свих кинеских територија и опстанак Комунистичке партије Кине на власти (Arežina, 2018, str. 15). Дакле, може се рећи да је основна кинеска мера за националну моћ и самопоштовање уткана у две речи: јединство и стабилност.

У складу с овим циљевима, недуго након оснивања НР Кина почела је да спроводи

[1] sanja_arezina@yahoo.com

политику давања инвестиција и помоћи иностранству. Иако су мотиви за то били различити у деценијама које су уследиле, кинеско руководство никада није одустало од одлуке да давање инвестиција и помоћи иностранству буде централни део кинеске спољне политике. Током педесетих и шездесетих година 20. века, средства која је Пекинг издавао у ту сврху била су велика. Отпочињањем политике „реформи и отварања према свету“ 1978. кинеско руководство почело је да смањује количину средстава коју је издавало у ову сврху, пре свега због потребе да их преусмери у модернизацију земље (Selden, 1978).^[2] Тек на почетку 21. века, захваљујући свом изузетном економском расту и значајним финансијским ресурсима, НР Кина је поново почела да издава значајнија средства за ову намену, на билатералном и мултилатералном нивоу.

Иако неки западни аутори имају сумње у мотиве кинеског инвестирања и давања помоћи иностранству, ауторка износи хипотезу да кинеско руководство развија модел давања инвестиција и помоћи иностранству с намером да покаже да НР Кина представља „одговорну велику силу“ (*Fuzeren de Daguo*) која доприноси решавању важних глобалних проблема (Zoellick, 2005), док у исто време ради на остваривању

најважнијег циља – достизања „кинеског сна“ до 2049. године (Gong, 2013).^[3]

У претходном периоду, истраживања о моделу инвестиција и помоћи иностранству углавном су била фокусирана на опште информације о инвестицијама и помоћи коју НР Кина даје иностранству. Ради се, пре свега, о подацима о структури, обиму и начину давања инвестиција и помоћи иностранству, као и институцијама које спроводе ову политику.^[4] У овом истраживању акценат је стављен на факторе који су утицали на кинеско руководство да развија модел давања инвестиција и помоћи иностранству заснован на Пекиншком консензусу. Да би доказала основну хипотезу, ауторка користи структурално-функционалну анализу како би ближе објаснила кинески модел давања инвестиција и помоћи иностранству, као и његов утицај на суседне државе и међународну заједницу. Такође, она користи компаративну анализу како би извршила поређење овог модела са западним моделом који је заснован на Вашингтонском консензусу и поређење система давања кинеске мултилатералне помоћи иностранству са системом добијања помоћи преко система OECD, који је својствен западним државама. У истраживању ће бити коришћене

[2] У то време, НР Кина била је једна од 20 најмање развијених држава у свету, чији је БДП по глави становника износио 208 долара.

[3] Председник Си Ђинпинг је на Трећем пленуму 18. конгреса КПК у новембру 2012. споменуо визију „кинеског сна“, која је накнадно објашњена као остварење великог броја унутрашњих реформи којима ће НР Кина постати држава благостања.

[4] Ради се о следећим истраживањима: Wolf, C. J., Wang, X., Warner, E. (2013). *China's Foreign Aid and Government Sponsored Investment Activities – Scale, Content, Destinations and Implications*. Washington D. C.: RAND Corporation; Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press; Arežina, S. (2018). *China in Europe*. Belgrade: Institute of European Studies и други.

релевантна академска литература и политичка документација, изјаве званичника и вести из међународних медија. Ради аутентичности, истраживање је обogaћено неформалним разговорима које је ауторка имала са званичницима, аналитичарима, истраживачима и новинарима, који су били директно укључени у различите аспекте давања кинеских инвестиција и помоћи иностранству.

Чланак се састоји од пет делова. У уводном делу ауторка наводи контекст у коме ће се истраживање обавити, објашњава суштину проблема којим ће се бавити и поставља хипотезе. У другом делу објашњава историјат давања кинеских инвестиција и помоћи у иностранству. У трећем делу она наводи факторе који су утицали на НР Кину да развија модел инвестиција и помоћи иностранству. У четвртном делу објашњава врсте и начин давања инвестиција и помоћи иностранству. У закључним разматрањима биће сумирани истраживање и закључци до којих се дошло, након чега ауторка даје пројекцију у ком правцу ће се развијати кинеска политика давања инвестиција и помоћи иностранству.

Историјат давања кинеских инвестиција и помоћи иностранству

Након оснивања 1949. године, иако и сама суочена с блокадом и ембаргом услед губитка наклоности и подршке Запада, НР Кина почела

је да даје инвестиције и помоћ иностранству. Средства која је Пекинг издвајао у ту сврху педесетих и шездесетих година 20. века била су прилично велика и највећим делом давана су као подршка националној независности и развоју економија. Током седамдесетих година НР Кина наставила је с давањем инвестиција и помоћи иностранству превасходно како би парирала утицају Совјетског Савеза. Помоћ је претежно давана социјалистичким земљама с којима је имала развијене партијске везе, марксистичко-лењинистичким покретима и неким суседним државама (Brautigam, 2009, str. 32).^[5]

Након преузимања столице у Уједињеним нацијама од Тајвана 1971. године, Пекинг полако почиње да смањује количину средстава која су издвајана у ову сврху. Разлог за то јесте што економски и друштвено разрушена након Културне револуције, политике „великог скока напред“ и кампање „100 цветова“ НР Кина није имала много тога да понуди ни сопственом становништву, а камоли свету. Зато је било неопходно да се окрене сопственом развоју, реформама и модернизацији земље, за шта јој је, пре свега, било неопходно мирно окружење. Међутим, велики „архитекта“ реформи Денг Сијаопинг (Deng Xiaoping) остао је доследан својој тврдњи „да је помоћ иностранству била права ствар у прошлости, права ствар у садашњости и да ће бити права ствар и када се Кина развије“. У наредних неколико деценија, он ће поставити темеље променама у спољној политици и економији увођењем политике „реформи и

[5] Пре свега, ради се о Албанији, Румунији, Вијетнаму, Северној Кореји и Кампучији (данашња Камбоџа).

отварања према свету“, „осмех дипломатије“ и доктрине „24 карактера“ (политика „бити стрпљив“; Kissinger, 2011, str. 539)^[6] које ће у следећих 35 година трансформисати НР Кину из Културном револуцијом економски и друштвено разрушене и међународно изоловане државе у снажну и утицајну чланицу међународне заједнице.

Захваљујући успешној стратегији економске модернизације, чији је први корак био „поздрављање уласка“ (*Yin Yinlai*) значајних инвестиција из иностранства, НР Кина је без великих проблема пребродила азијску финансијску кризу 1997–1998. године и крајем деведесетих година 20. века и почетком 21. достигла високу стопу штедње и девизних резерви (Cheng, 2014, str. 1433; Trading Economics, 2017).^[7] То је омогућило да након уласка у Светску трговинску организацију (СТО) 2001. крене с другом фазом економске модернизације – политиком „изласка на страна тржишта“ (*going out* политика, *Zou Chuqu*) вишка капитала с циљем да се продуби приступ страним тржиштима, природним ресурсима и напредним технологијама, доносећи додатни раст и стабилизацију. Ова политика је укључена у Десети петогодишњи план (2001–2005) чиме је формализована као једна од „четири модернизације“ и примарни циљ економског развоја (Arežina, 2016, str. 14). То је значило да Пекинг поново отпочиње с из-

двајањем значајнијих средстава за давање инвестиција и помоћи иностранству.

У Једанаестом петогодишњем плану (2006–2010) влада је подстакла компаније да „и даље иду напоље“ (*Jinyibi Zouchuqi*), како би више капитала усмериле од спекулативног инвестирања у некретнине и берзу, и да би се олакшао већи притисак на кинеску валуту јуан. Државни савет је донео одлуку да треба наставити с даљим реформама инвестиционог система. Комисија за национални развој и реформу сачинила је списак природних ресурса и технологија на које кинеске директне инвестиције треба да се усмере. Фокус је померен с Хонгконга и Макаоа, Северне Америке и Западне Европе на азијски Пацифик, Африку, Латинску Америку и Централну и Источну Европу (16 + 1, 2016).

Након овог документа, кинеско руководство усвојило је Дванаести петогодишњи план (2011–2015), у коме је промовисан наставак примене *going out* политике. Фокус је стављен на „инклузивни раст“, односно на продубљивање дистрибутивне мреже и препознатљивост, као и на стицање напредних технологија и могућности истраживања и развоја (Sagers, 2012). Државни савет је у априлу 2011. објавио прву Белу књигу о иностраној помоћи НР Кине, у којој се наводе следећи принципи: „У пружању помоћи иностранству, Кина даје све од себе да помогне државама корисницима [...] да постави

[6] Денг Сијаопинг је 1991. формулисао ову политичку опоруку, која је била основа кинеског спољнополитичког понашања: „Мирно посматрајте, осигурајте нашу позицију; хватајте се укоштац са стварима мирне главе; кријте наше капацитете и чекајте повољну прилику; успешно се држите по страни и никада не претендујте на вођство.“

[7] У 2001. години НР Кина је била поседник 200 милијарди долара девизних резерви, да би након тога девизне резерве почеле веома брзо да расту, те су на крају 2020. достигле цифру од 3,2 билиона долара.

темељ за будући развој и напредак на путу ка самосталности и независном развоју [...] Кина никад не користи помоћ коју даје иностранству као средство да се меша у унутрашње послове државе примаоца или да тражи политичке привилегије за себе“ (The State Council of the PR China, 2011).

Несигуран економски развој, наставак нестабилности на глобалним финансијским тржиштима и успоравање економског раста развијених држава подстакли су многе државе у развоју да усвоје политике прихватања спољних директних инвестиција као начин да постигну економски раст и направе бољи инвестициони амбијент, што је имало позитиван утицај на планове НР Кине, отворивши јој пут да улаже у државе и регионе широм света (16 + 1, 2016).

Тринаести петогодишњи план (2016–2020) у фокус је ставио реформу кинеског друштва, коју је довео у везу с напредним технологијама. Кинеско руководство сматра да је завршена ера јефтине радне снаге која производи јефтине производе за трећа тржишта. Глобално економско успоравање довело је до мање потражње за кинеским извозом. Конкурентност НР Кине је пала, а кинески производи поскупели су услед повећања плата радника због смањења активне радне снаге, које је резултат старења друштва (због политике „једног детета“), као и због улагања које кинеске компаније имају услед све већих захтева за заштитом животне средине. Стога је неопходно да се економија НР Кине реструктурира од инвестиционог

модела који је заснован на јефтиној радној снази која производи јефтине производе за трећа тржишта, ка потрошачком моделу заснованом на производњи напредних технологија, које ће да купује кинеско становништво (Zapoljskis, 2016). У складу с тим, кинеско руководство је 2015. објавило стратегију „произведено у Кини“ (*Zhongguo Zhizao 2025*; Lemton, 2015, str. 38)^[8] да би већ у августу 2017. донело рестриктивне прописе, којима је појачана контрола над финансијским средствима која излазе из земље ради јачања економије и смањења улагања у секторе који нису од централног интереса за владу, нити у складу с државним дугорочним циљевима и директивама (Hsu, 2017).

Нови Четрнаести петогодишњи план (2021–2025) узима у обзир нове међународне околности и појаву ковид 19 пандемије, у складу с којима ставља фокус на „двоструку циркулацију“, која би требало да омогући коришћење свих предности глобализације уз истовремено коришћење сопствених капацитета. То значи да ће један део финансијских средстава који је у претходном периоду одлазио у иностранство посредством инвестиција и помоћи бити донекле смањен и усмерен на јачање кинеске привреде. Крајњи циљ јесте да кинеско друштво постане самодовољно и независно од европског, америчког или афричког тржишта и да се формира „друштво средње класе“ које ће имати довољно висок животни стандард да може да купује високотехнолошке производе кинеских компанија (Arežina, 2018, str. 17).

[8] Стратегија има за циљ јачање кинеске индустрије високе технологије и пласирање ових производа широм света.

У складу с овим плановима, прилагођавали су се иницијативе и пројекти које је кинеско руководство покретало у међувремену. Највећа и глобално најпознатија кинеска иницијатива „Један појас, један пут“ (Yidai Yilu) промовисана је 2013. с циљем да повеже два економски развијена краја Евроазије (Западну Европу и источни део НР Кине), али и остале континенте – Африку, Јужну Америку и Аустралију. Процењује се да овај пројекат обухвата око 4,4 милијарде људи (64% светске популације) и државе које праве око 40% светског БДП. Према најавама кинеског председника Си Ђинпинга (Xi Jinping) из 2017. године, очекује се да вредност овог пројекта достигне преко хиљаду милијарди долара, при чему би креирао запослење за неколико милиона људи и генерисао више од 100 милијарди долара прихода од пореза. Зато га је назвао „пројектом века“ који би требало да донесе благодат свим државама које се налазе дуж „новог пута свиле“ (Kynge, Wheatley, 2020, December 11).

Фактори који су утицали на НР Кину да развија модел инвестиција и помоћи иностраниству

Многобројни фактори током деценија утицали су на кинеско руководство да настави с политиком инвестиција и помоћи иностранству. Неки од фактора били су изразито доминантни само у одређеном периоду, да би касније њихов утицај

слабио, а јачао утицај других фактора, док су неки од њих све време били константни. Стога ће у наставку бити наведени најважнији од њих.

Први фактор је жеља кинеског руководства да НР Кина буде представљена као партнер на ког државе, посебно оне с којима има добре односе, могу да се ослоне. Овај фактор био је актуелан још током педесетих и шездесетих година 20. века, када се Пекинг и сам борио с блокадом и ембаргом услед губитка наклоности и подршке Запада. Кинеско руководство сматрало је да је неопходно пружити подршку свим државама које су желеле да остваре независност и развију своје економије, како би кроз сарадњу с њима НР Кина разбила економску блокаду наметнуту са Запада. Након завршетка хладног рата, као пандан западном Вашингтонском консензусу. НР Кина је развила сопствени „тржишно-лењинистички“ модел пружања економске помоћи, назван Пекиншки консензус (Cooper Ramo, 2004, str. 39).

Други значајан фактор који је утицао на НР Кину да инвестира и даје помоћ иностранству јесте задовољење потреба унутрашњег тржишта за животно важним ресурсима и прекоморским тржиштима за дистрибуцију и продају домаћих производа. Да би могла да реализује овај циљ спољне политике, НР Кина је две деценије радила на развоју инвестиционог модела развоја, стављањем у фокус *going out* политике и указујући на потребу *win-win* сарадње с државама широм света (Zha, Breslin, 2010, str. 67).^[9]

[9] У извозном сектору запослено је чак 45 милиона кинеских радника или око 6% активне радне снаге у континенталном делу земље.

Још један значајан фактор јесте потреба кинеске владе да се, услед страха од губитка куповне моћи долара, ослободи девизних резерви, посебно оних које има у доларима, и пребаци их у злато и друге валуте (тзв. дедоларизација). Разлог за то јесте незадовољство доларом као резервном валутом, које нараста у свету због непрекидне енормне емисије нових количина те валуте, пре свега услед повећања потрошње америчке владе, што изазива страх свих који чувају доларе од губитка његове куповне моћи (Arežina, 2018, str. 94).

Четврти важан фактор јесте потреба за интернационализацијом кинеских компанија и националне валуте јуана. С тим циљем, кинеско руководство је омогућило излазак на страна тржишта кинеским компанијама у државном власништву и приватним компанијама средње величине. Ове компаније су на основу различитих стратегија пословања добијале новчану помоћ од кинеских финансијских институција, коју су пласирале као инвестиције у друге државе и компаније широм света којима је било потребно улагање у различите пројекте. У исто време, оне су повећавале своју видљивост стварајући међународни портфолио, преузимајући познате брендове и напредне технологије потребне за развој домаће економије (Hong, Hou, 2017, str. 55).

Пети важан фактор јесте потреба НР Кине да повећа своју „меку моћ“. Наиме, давање инвестиција и помоћи иностранству помаже интернационализацији кинеске културе, служећи као вид културне дипломатије, поред 1.000 института „Конфуције“, који постоје широм света, и кинеских културних центара

који промовишу „кинески сан“ на међународном нивоу (по угледу на *Alliance Française*, *British Council* i *Goethe-Institut*; Arežina, 2018, str. 98).

Шести фактор јесте јачање кинеског положаја у међународним организацијама. НР Кина је на томе радила још педесетих и шездесетих година 20. века како би заузела место у Уједињеним нацијама (уместо Тајвана), њеним специјализованим агенцијама и другим међународним организацијама (Miljanić, 1996, str. 30). С тим циљем, НР Кина је још педесетих година 20. века успоставила сопствени систем давања мултилатералне помоћи иностранству без укључивања у оквир помоћи OECD-а, који је својствен западним државама. Развијено је релативно блиско партнерство с глобалним и регионалним мултилатералним развојним организацијама, као што су Програм Уједињених нација за развој, Светска банка, Азијска развојна банка и др. У последњих неколико година, форме и облици мултилатералне помоћи коју НР Кина даје постали су знатно разноврснији и диверзификованији, а количина новца која се опредељује у ту сврху знатно је повећана. У међувремену, Пекинг је развио и сопствене мултилатералне развојне институције, попут Азијске инфраструктурне и инвестиционе банке (Hong, Hou, 2017, str. 11).

У исто време, НР Кина је развојем модела давања инвестиција и помоћи иностранству желела позитивно да утиче на западне државе и међународне организације да повећају инвестиције и помоћ иностранству за развој инфраструктуре и смање политичка условавања (Milanović, 2021, May 21). Тако су САД

2017. отпочеле „тихе разговоре“ с америчким партнерима како створити алтернативне механизме финансирања у односу на иницијативу „Један појас, један пут“, које би понудили државама којима је потребан прилив капитала. С тим у вези, с Јапанском банком за међународну сарадњу и Удружењем европских институција за финансирање развоја потписани су меморандуми ради промовисања сарадње на „одрживим инвестицијама“ у државама у развоју и промовисању „демократских вредности, самоодрживих друштава и јачања најбољих пракси“ (Smith, 2018). Две године касније, крајем марта 2021, амерички председник Џо Бајден (Joe Biden) предложио је премијеру Уједињеног Краљевства Борису Џонсону (Boris Johnson) стварање инфраструктурног плана, вредног више хиљада милијарди долара, који би представљао алтернативу поменутој кинеској иницијативи у државама у развоју (Aljazeera, 2021, March 26). Сличну сарадњу, само у Индо-пацифичком региону, средином априла 2021. председник Бајден предложио је јапанском премијеру Јошихиде Суга (Yoshihide Suga; Miki, 2021, April 6).

Међутим, вероватно најважнији фактор јесте очување територијалног интегритета и присаједињење свих кинеских територија које је Кина изгубила током „века понижења“. Устав НР Кине сугерише да је „свети циљ“ поновног уједињења земље задатак сваког Кинеза и неизбежан историјски ток (Medeiros, 2009). Јачајући партнерства с државама широм света, НР Кина ради на реализацији свог циља, док истовремено доноси благодат другим државама.

Кинеске инвестиције и помоћ иностранству

Откако је НР Кина достигла економску стабилност почетком 21. века, количина кинеских директних инвестиција у иностранству постала је много већа. Наиме, за разлику од периода 1982–1989, када су стране директне инвестиције у иностранству износиле мање од 500 милиона долара, у периоду 1990–1999. овај износ порастао је на нешто изнад две милијарде долара, док су 2000. године кинеске директне инвестиције у иностранству износиле мање од 2,3 милијарде долара. С почетком примене *going out* политике 2001. године, кинеске директне инвестиције су порасле. Највише је улагано припајањем или преузимањем већ постојећих познатих компанија или оснивањем *joint venture*. Тако су кинеске инвестиције у иностранству 2005. достигле 72,4 милијарде долара и наставиле да се повећавају сваке године, да би 2015. износиле 135,6 милијарди долара (Blanchard, 2017, April 14). Процењује се да је од почетка политике „реформи и отварања према свету“ до 2020. НР Кина пласирала преко 1.500 милијарди долара директних инвестиција у свет (World Economic Forum, 2017; ЕУ, 2021). То је премашило пројекције Данијела Розена (Daniel Rosen) и Тила Ханемана (Thilo Hanemann) који су 2010. тврдили да ће до 2020. „у свету вредност токова кинеских директних инвестиција бити знатно већа од хиљаду милијарди долара, а да ће њихов значајан део бити намењен развијеним тржиштима“ (Rosen, 2009).

Како није постојало планско и рационално улагање кинеског капитала у иностранству, у

августу 2017. руководство НР Кине донело је одређене рестриктивне прописе како би појачало контролу над финансијским средствима која излазе из земље и тиме ојачало кинеску економију и смањило улагање у секторе који нису од централног интереса за владу, нити у складу с државним дугорочним циљевима и директивама. У вези с тим, Државни савет и Национална комисија за развој и реформу извршили су усклађивање директних инвестиција у иностранству с приоритетима државне политике установивши три категорије директних инвестиција: забрањене, ограничене и оне које се охрабрују. Резултат тога био је да су у 2017. години кинеске директне инвестиције у иностранству опале за 46%, јер су у складу с препорукама драстично смањена улагања у некретнине, хотеле, биоскопе и забавне садржаје у иностранству, а повећане инвестиције које се пласирају у оквиру иницијативе „Један појас, један пут“ (Hsu, 2017, August 28).

Када је у питању давање кинеске помоћи иностранству, Пекинг је развио сопствени модел – помоћ с кинеским карактеристикама – заснован на Пекиншком консензусу који не користи политику „штапа и шаргарепе“ за разлику од западног модела који је укореењен у идејама Маргарет Тачер (Margaret Thatcher) и Роналда Регана (Ronald Reagan), односно на Вашингтонском консензусу који се заснива на сету мера, које прималац помоћи треба да испуни, познатим као „шок терапија“, попут

консолидације државног буџета, фискалне дисциплине и др. У складу с кинеским прагматизмом и идеализмом, овај модел утемељење налази у пет начела мирољубиве коегзистенције која су установљена 1954. године, осам принципа кинеске помоћи иностранству, које је Џоу Енлај (Zhou Enlai) објавио на турнеји по Африци 1964. године, четири принципа економске и техничке сарадње, које је Џао Цијанг (Zhao Ziyang) објавио током посете Африци почетком 1983. године^[10] и *going out* политици (Bernasconi-Osterwalder *et al.*, 2013, str. 1–2). У исто време, кинески модел помоћи заснива се на три принципа: иновације и прилагодљивост локалним условима (ангажовање напредне технологије радије него ширење технологија ниског нивоа), одрживост и стабилност (улагање у инфраструктуру и природне ресурсе) и очување независности (немешање у унутрашњу политику држава корисница као једно од пет начела мирољубиве коегзистенције; Јуришић, 1999, str. 38).

Кинеска помоћ иностранству може се поделити на билатералну и мултилатералну помоћ. Постоји најмање девет врста билатералне помоћи које НР Кина даје иностранству: медицински тимови, обука и стипендије, хуманитарна помоћ, млади волонтери, отпис дуга, буџетска подршка, пројекти „кључ у руке“ (инфраструктура, фабрике итд.), помоћ у натури и техничка помоћ. Неке од ових врста помоћи у примени су дужи период, док су друге потпуно

[10] Ови принципи дефинисали су да нуђење техничке и менаџерске сарадње није мешање у унутрашње послове држава, већ помоћ да се изгради самопоуздање.

нове (Bernasconi-Osterwalder *et al.*, 2013, str. 105).^[11] Међутим, најчешће се мисли на три начина давања финансијске помоћи: грантови (бесповратна помоћ),^[12] бескаматни зајмови и повлашћени зајмови.

Када је у питању мултилатерална помоћ, НР Кина је још педесетих година 20. века успоставила сопствени систем давања помоћи иностранству, мимо оквира помоћи OECD-а који је својствен западним државама. Разлог за то јесте што се НР Кина и даље декларише као држава у развоју, те помоћ која стиже из Пекинга има мањи проценат гранта у односу на помоћ која се добија преко система OECD, због чега западне институције кинеску помоћ иностранству често квалификују као Званично развојно финансирање (ODF), а не као Званичну развојну помоћ (ODA; Hong, Ноу, 2017, str. 51).

НР Кина успоставила је релативно блиско партнерство с глобалним и регионалним мултилатералним развојним организацијама, као што су Програм Уједињених нација за развој, Светска банка, Азијска развојна банка и др. (Hong, Ноу, 2017, str. 51). У почетку се кинеска мултилатерална помоћ иностранству састојала само од две форме помоћи: донација и плаћања чланства у међународним организацијама. С развојем система давања мултилатералне помоћи иностранству долази до њихове

диверзификације, те се може рећи да данас постоје донације и чланарине у међународним организацијама, финансирање капитала и зајмови и пројектна сарадња с међународним организацијама (Јуришић, 1999, str. 38).

Кинески извори тврде да је НР Кина у периоду од 1950. до 2016. обезбедила више од 400 милијарди јуана помоћи иностранству, да је започето више од 5.000 пројеката, од чега је завршено скоро 3.000, и да је одржано преко 11.000 тренинг програма у НР Кини за више од 260.000 чланова особља из других држава у развоју (World Economic Forum, 2017). Према подацима Државног савета НР Кине, само у периоду 2013–2018. кинеске финансијске институције алоцирале су 270,2 милијарде јуана помоћи иностранству, које су подељене у три категорије – грантови, бескаматни зајмови и повлашћени зајмови (The State Council of the PR China, 2021). Значајан део ове врсте помоћи одлази на 2.600 пројеката, вредних 3.700 милијарди долара, који су покренути у оквиру иницијативе „Један појас, један пут“ (Aljazeera, 2021, March 26).

Услед појаве ковид 19 пандемије дошло је до смањења кинеског економског раста са 6% у 2019. години на 2,3% у 2020. години (Cheng, 2021). То је за последицу имало увођење политике „двоструке циркулације“, у складу с којом ће

[11] Око 42% пројеката који се финансирају односи се на пројекте за развој природних ресурса, 40% односи се на инфраструктурне пројекте и оне који имају везе с рудама, минералима и металима, а 18% односи се на пројекте изградње лука, школа, електрана, као и грантове, хуманитарну и техничку помоћ.

[12] Треба направити разлику између гранта, који је углавном у кинеској валути – јуану, и готовинске донације, која се даје као брз одговор на ванредне ситуације или катастрофе и која се објављује у доларима.

кинеске финансијске институције део средстава преусмерити на домаће тржиште, док ће остатак наставити да усмеравају у иностранство (Kynge, Wheatley, 2020, December 11).

Иако је појава ковид 19 пандемије довела до значајног пада кинеске помоћи иностранству са 75 милијарди долара, колико је износила на врхунцу у 2016. години, на четири милијарде долара у 2020. години (Kynge, Wheatley, 2020, December 11), свесна своје улоге „одговорне велике силе“, НР Кина је током 2020. почела да развија нову компоненту иницијативе „Један појас, један пут“ – здравствени пут свиле. У оквиру ње, Пекинг је послао државама помоћ за подршку у реаговању на ковид 19 пандемију и економски и социјални опоравак државама у развоју у износу од две милијарде долара. Кинеско руководство је обезбедило 300 милиона доза ковид 19 вакцина, од чега је помоћ у виду бесплатних вакцина послата у више од 80 држава у развоју којима су биле хитно потребне и извезене су вакцине у 43 државе. Такође, НР Кина послала је помоћ у медицинској опреми у више од 150 држава и 13 међународних организација, обезбедивши на тај начин преко 280 милијарди маски, 3,4 милијарде заштитних одела и четири милијарде ковид 19 тестова. Успоставила је механизме здравствене сарадње између кинеских здравствених институција и здравствених институција у разним регионима, а партнерским државама послати су медицински тимови да их саветују како да унапреде здравствене системе ради успешнијег одговора на ковид 19 пандемију (Xinhua, 2021, May 21). Осим тога, НР Кина је због тешке ситуације с

јавним буџетима отписала дуг најсиромашнијим земљама у вредности од 2,1 милијарда долара и договорила рефинансирање дугова с 23 државе у вредности од 1,3 милијарде долара (Qiu, Woo, 2020, November 20). Као помоћ у наредном периоду, на Глобалном здравственом самиту, одржаном 21. маја 2021, кинески председник Си Ђинпинг најавио је нови пакет помоћи за економски и социјални опоравак државама у развоју у износу од три милијарде долара (у наредне три године) и пренос технологије прављења ковид 19 вакцина државама у развоју с циљем заједничке производње (Xinhua, 2021, May 21).

Закључак

Полазна основа овог истраживања јесте дугорочна политика давања инвестиција и помоћи иностранству, коју је кинеско руководство почело да спроводи након оснивања Народне Републике Кине 1949. године. Иако се количина средстава која је опредељивана у ову сврху мењала у складу с околностима у којима је кинеско руководство водило државу, никада се није одустало од овакве врсте сарадње са суседним државама и међународном заједницом, чак ни у периоду када је Народна Република Кина била једнако сиромашна као и државе које су од ње примале помоћ, нити када јој је приоритет постао усмеравање свих финансијских капацитета у економски развој.

Како је за доказивање хипотезе најважнији ангажман кинеског руководства по питању решавања важних глобалних проблема, док у

исто време раде на остваривању најважнијег циља – достизања „кинеског сна“ до 2049. године, ауторка је у истраживању акценат ставила на факторе који су утицали на кинеско руководство да развије посебан модел давања инвестиција и помоћи иностранству који је заснован на Пекиншком консензусу. Током истраживања, дошла је до закључка да су неки од фактора били изразито доминантни само у одређеном периоду, да би касније њихов утицај слабио, а јачао утицај других фактора, док су неки од њих све време били константни. Сви фактори деловали су позитивно на кинеско руководство да пронађе *win-win* решења и настави с давањем инвестиција и помоћи иностранству, упркос променама кинеских приоритета током спровођења политике „реформи и отварања према свету“ и ковид 19 пандемије.

У исто време, ауторка је дошла до закључка да се модел давања инвестиција и помоћи иностранству значајно разликује од западног модела који основу има у Вашингтонском консензусу, да се систем давања кинеске мултилатералне помоћи иностранству разликује од помоћи која се добија преко система OECD који је својствен западним државама, да развијајући такмичење са Западом овај модел значајно доприноси повећању инвестиција и помоћи иностранству (посебно државама у развоју), као и да, иако су се мењали начин давања и количина средстава која је опредељивана од стране кинеског руководства са сврхом инвестирања и давања помоћи иностранству, овај модел је ипак деценијама остао централна тачка кинеске спољне политике.

У вези с тим, указала је на то да је током деценија развоја кинеско руководство настојало да контролише и усмерава развој овог модела усклађујући га с плановима за рационално улагање кинеског капитала у иностранству. Сходно томе, у августу 2017. влада је донела одређене рестриктивне прописе, који су за циљ имали јачање контроле над финансијским средствима која излазе из земље, оздрављење кинеске економије и смањење улагања у секторе који нису од централног интереса за кинеску владу и нису у складу с државним дугорочним циљевима и директивама. У складу с овим прописима, смањена је количина средстава која је Народна Република Кина пласирала у иностранство у наредним годинама (само у 2017. смањење је износило готово 46%).

Нова промена у количини средстава која излазе из НР Кине уследила је након појаве ковид 19 пандемије и значајног смањења кинеског економског раста. Упркос потреби да део средстава преусмери из иностранства у развој домаћег тржишта и дугорочне планове за остварење „кинеског сна“, ауторка указује на то да кинеско руководство није одустало од намере да Народна Република Кина настави да буде присутна у иностранству. У вези с тим, покренули су нову компоненту иницијативе „Један појас, један пут“ – здравствени пут свиле – захваљујући којој је међународној заједници пружена значајна помоћ током ковид 19 пандемије.

На крају, узимајући у обзир резултате истраживања, ауторка закључује да је кинески модел давања инвестиција и помоћи иностранству умногоме допринео томе да суседне државе и

Сања З. Арежина

НР Кина као „одговорна велика сила“

– кинески модел инвестиција и помоћи иностранству

међународна заједница осете благодат њеног економског развоја. У исто време, НР Кина постала је прва држава у свету по трговинском обиму, друга економска сила, највећи поседник девизних резерви, највећи давалац људства за мировне мисије Уједињених нација, а сиромаштво је искорењено у потпуности. Након појаве ковид 19 пандемије 2020. године, тринаеста генерација кинеског руководства поступила је веома одговорно позивајући међународну заједницу на сарадњу, поштену дистрибуцију ковид 19 вакцина, одрицање права на интелектуално власништво над вакцинама, у исто време отписавши дуг најсиромашнијим земљама у вредности од 2,1 милијарде долара и договоривши рефинансирање дугова с 23 државе у вредности

од 1,3 милијарде долара (Xinhua, 2021). Све наведено говори у прилог томе да Народна Република Кина представља „одговорну велику силу“, која доприноси решавању важних глобалних проблема, док у исто време ради на остваривању најважнијег циља – достизања „кинеског сна“ до 2049. године.

У наредном периоду, у складу с новом Белом књигом о међународној развојној сарадњи (у којој је реч „помоћ“ замењена речју „развој“), која је објављена 10. јануара 2021, ауторка очекује да ће Пекинг наставити да својим економским растом помаже глобални развој, уз неизбежно прилагођавање новим околностима до којих ће доћи у периоду током и након завршетка ковид 19 пандемије.

| 107

References / Литература

- 16 + 1 (2016, January 11). Analysis of China's Investment in CEECs under the New Situation. <http://16plus1-thinktank.com/1/20160111/1091.html>. [In English]
- Aljazeera. (2021, March 26). Biden suggests creating initiative to rival China's Belt and Road. <https://www.aljazeera.com/economy/2021/3/26/biden-suggests-creating-initiative-to-rival-chinas-belt-and-road>. [In English]
- Arežina, S. (2014). Chinese 'going out' policy and its impact on relations with Serbia. *Review of International Affairs* LXV (1153-1154), 5-23. [In Serbian]
- Arežina, S. (2018). *China in Europe*. Belgrade: Institute of European Studies. [In Serbian]
- Bernasconi-Osterwalder, N. et al. (eds) (2013). *Chinese Outward Investment: An emerging policy framework*. IISD, http://www.iisd.org/pdf/2012/chinese_outward_investment.pdf. [In English]
- Blanchard, J.-M. F. (2017, April 14). The Security Implications of China's Overseas Investment Boom. *The Diplomat*, https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-q1-2021. [In English]
- Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press. [In English]

- Cheng, E. (2021, January 17). China says its economy grew 2.3% in 2020, but consumer spending fell. *CNBC*.
<https://www.cnbc.com/2021/01/18/china-economy-release-of-fourth-quarter-full-year-2020-gdp.html>. [In English]
- Cheng, Y. N. (2014). Virtual trading assessment techniques based on China's foreign exchanges reserves data. In: H.-C. Liu, W.-P. Sung, W. Yao (eds). *Computer, Intelligent Computing and Education Technology*. London: Taylor & Francis Group.
<https://doi.org/10.1201/9781315760810>. [In English]
- Chow, L. (2021, February 8). Overview of China outbound investment of 2020. *EY*.
https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-2020. [In English]
- Cooper Ramo, J. (2004). *The Beijing Consensus*. London: The Foreign Policy Centre. [In English]
- Gong, W. (2013, November 23). Chinese Experience of Development. Lecture, Seminar „China's issues“. Beijing: Chinese Academy of Governance. [In English]
- Hong, Z., Hou, X. (2017). *China's Foreign Aid*, Singapore: Springer. [In English]
- Hsu, S. (2017, August 28). China's New Capital Controls Expected to Slow Real Estate, but improve Country's Economic Health. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/08/28/chinas-new-capital-controls-expected-to-slow-real-estate-but-improve-countrys-economic-health/#6e2de76f66fd>. [In English]
- Jurišić, K. (1999). Half a century of the PR China. *Politička misao*, XXXVI (3). 34-44. [In Serbian]
- Kissinger, H. (2011). *On China*. New York: Penguin Press. [In English]
- Kynge, J., Wheatley J. (2020, December 11). China pulls back from the world: Rethinking Xi's 'project of century'. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/d9bd8059-d05c-4e6f-968b-1672241ec1f6>. [In English]
- Lempton, D. M. (2015). *Follow the leader*. Beograd: CIRSD. [In Serbian]
- Medeiros, E. S. (2009). China as International Actor: Activism, Opportunism and Diversification. Santa Monica: RAND Corporation. [In English]
- Miki, R. (2021, April 6). US and Japan plan 'Belt and Road' alternative for Indo-Pacific. *NikkeiAsia*.
<https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/US-and-Japan-plan-Belt-and-Road-alternative-for-Indo-Pacific>. [In English]
- Milanović, B. (2021, May 21). Competition Can Be Good for the Developing World. *Foreign Affairs*.
https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-05-21/competition-can-be-good-developing-world?utm_campaign=fb_daily_soc&utm_source=facebook_posts&utm_medium=social. [In English]
- Miljanić, D. (1996). The oscillations in the US-China relations. *Međunarodna politika*. XXXVII (1042) 29-32. [In Serbian]
- Qiu, S., Woo, R. (2020, November 20). China says has given \$2.1 billion of debt relief to poor countries. *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/us-china-debt-g20-idUSKBN28009A>. [In English]
- Rosen, D. H., Hanemann T. (2009). China's Changing Outbound Direct Investment Profile: Drivers and Policy Implications. *Policy Brief PB09-14*. Washington: Peterson Institute for International Economics. [In English]
- Sagers, C. (2012, May 10). China's 'Going Out' Strategy. *Diplomatic Courier*.
<http://www.diplomaticcourier.com/news/regions/brics/952?showall=1>, 20. 6. 2017. [In English]

- Selden, M. (ed.). (1979). *The People's Republic of China: A Documentary History of Revolutionary Change*. New York & London: Monthly Review Press. [In English]
- Smith, J. (2018). China's Belt and Road Initiative: Strategic Implications and International Opposition. The Herirage Foundation. <https://www.heritage.org/asia/report/chinas-belt-and-road-initiative-strategic-implications-and-international-opposition>. [In English]
- The State Council of the PR China. (2011, April 21). China's Foreign Aid 2011. http://english.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284620.htm. [In English]
- The State Council of the PR China. (2021, January 10). Full text: China's International Development Cooperation in the New Era. http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202101/10/content_WS5ffa6bbbc6d0f72576943922.html. [In English]
- Trading Economics. (2017, August 31). China Foreign Exchange Reserves 1980-2017, <https://tradingeconomics.com/china/foreign-exchange-reserves>. [In English]
- World Economic Forum. (2017, January 17). President Xi's speech to Davos in full. <https://www.weforum.org/press/2021/01/president-xi-jinping-s-speech-at-davos-agenda-is-historic-opportunity-for-collaboration/>. [In English]
- Xinhua. (2021, May 21). Remarks by Chinese President Xi Jinping at the Global Health Summit. http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139961512.htm. [In English]
- Zapoljskis, A. (2016, March 17). China has announced that it will triple the standard of living for 70 million people a year. *Fakti*. <http://fakti.org/globotpor/kina/kina-objavila-da-ce-utrostrucavati-zivotni-standard-za-po-70-miliona-ljudi-godisnje>. [In Serbian]
- Zha D., Breslin S. (2010). Oiling the wheels of foreign policy? Energy security and China's international relations. In: Shaun Breslin (ed.) *Handbook of China's International Relations* (64-75). London: Routledge International Handbook. [In English]
- Zoellick, R. B. (2005, September 21). Whither China: From Membership to Responsibility?. Remarks prepared for delivery to National Committee on US-China Relations. New York City: US Department of State. [In English]

Sanja Z. Arežina

University of Hong Kong, Hong Kong (PR China)
Government of the Republic of Serbia, Belgrade (Republic of Serbia)

PR China as a „Responsible Great Power“ – The Chinese Model of Foreign Investment and Assistance

Summary

110 |

Shortly after its establishment, the People's Republic of China began to implement a policy of providing investments and assistance abroad. Although the motives for this were different in the decades that followed, the Chinese leadership never gave up on the decision to make foreign investment and assistance a central part of Chinese foreign policy. The author employs a structural-functional analysis and comparative analysis to prove the basic hypothesis that the main reason for the development of the Chinese model of foreign investment and assistance is the intention of the Chinese leadership to show that the People's Republic of China is a "responsible great power", one which contributes to the solving important global problems, while simultaneously working to achieve its most important goal, the "Chinese dream", by 2049.

Keywords: China, responsible great power, Chinese dream, investments, assistance

Sanja Arežina^[1]

University of Hong Kong, Hong Kong (PR China)
Government of the Republic of Serbia
Belgrade (Republic of Serbia)

UDK 339.727.24:327(510)

339.92(510:100)

Review article

Received 25/05/2021

Accepted 31/05/2021

doi: 10.5937/napredak2-32397

PR China as a “Responsible Great Power” – The Chinese Model of Foreign Investment and Assistance

Summary: Shortly after its establishment, the People’s Republic of China began to implement a policy of providing investments and assistance abroad. Although the motives for this were different in the decades that followed, the Chinese leadership never gave up on the decision to make foreign investment and assistance a central part of Chinese foreign policy. The author employs a structural-functional analysis and comparative analysis to prove the basic hypothesis that the main reason for the development of the Chinese model of foreign investment and assistance is the intention of the Chinese leadership to show that the People’s Republic of China is a “responsible great power”, one which contributes to the solving important global problems, while simultaneously working to achieve its most important goal, the “Chinese dream”, by 2049.

Keywords: China, responsible great power, Chinese dream, investments, assistance

Introduction

A hundred years has passed since July 1, 1921, when the Communist Party of China was founded at a secret meeting in Shanghai. After its victory in the civil war, the Party established the People’s Republic of China in 1949. In the decades that came, following the Cultural Revolution, the leadership of the Party managed to transform the economically and internationally isolated country into a powerful and influential member of the international community. Regardless of the changes in the leadership of the Party and the state and the frequent shifts that

took place in the country’s environment, the goals established after the creation of the People’s Republic of China have remained the same: providing enough food and energy for the population, the unification of all Chinese territories and the continuation of the rule of the Communist Party (Arežina, 2018, p. 15). Therefore, it is possible to say that the foundational Chinese standard for national strength and self-respect can be summarized in two words: unity and stability.

In accordance with these goals, shortly after the creation of the PR of China, the country initiated the policy of foreign investments and assistance.

[1] sanja_arezina@yahoo.com

Although the motives for the implementation of this policy went through changes in the decades that ensued, the Chinese leadership never gave up on the goal to make foreign investments and aid the central element of Chinese foreign policy. During the 1950s and 1960s, Beijing allocated considerable funds to pursuing this policy. With the inception of the policy of “reform and opening to the world” in 1978, the Chinese leadership started reducing the funds intended for foreign investments because of the need to modernize the country (Selden, 1978).^[2] Only at the start of the 21st century, thanks to great economic growth and a considerable amount financial resources being made available, did PR China once again start assigning greater funds to this purpose, both at the bilateral and the multilateral level.

Although some Western scholars have voiced suspicion at the motives of the Chinese policy of foreign investments and assistance, the author of this paper gives the hypothesis that the Chinese leadership has developed this model with the intention of presenting China as a “responsible great power” (*fuzuren de Daguo*), one which contributes to the solving of important global problems (Zoellick, 2005), while simultaneously working on achieving its most important goal – the “Chinese Dream” – by 2049 (Gong, 2013).^[3]

During the most recent period, studies of the Chinese model of foreign investments and assistance were mostly focused on general information and the aid that PR China sends abroad. The research mostly provided information on the structure, scope and method of foreign investments and the institutions which implemented the policy^[4]. For this research, the author mostly focused on the factors that influenced the Chinese leadership to develop the model of foreign investments and assistance on the basis of the Beijing Consensus. In order to prove her hypothesis, the author utilizes a structural-functional analysis to shed light on the Chinese model of foreign investments and assistance as well as the influence this policy has on neighboring states and the wider international community. The author also performs a comparative analysis of the Chinese model and the Western model, which is based on the Washington Consensus, and the OECD system, favored by Western states. In this research, the author used relevant academic literature and political documents, the statements of officials and news reports from international media outlets. For the sake of authenticity, to the research the author has added details from informal conversations she has had with officials, analysts, scholars and journalists, who were directly involved in the various aspects of Chinese foreign investments and assistance.

[2] During this time, PR China was one of the 20 least developed countries in the world, whose GDP was \$208.

[3] President Xi Jinping first talked about the vision of the “Chinese Dream” at the Third Plenum of the 18th Congress of the CPC in November 2012. It was later elaborated as the realization of numerous internal reforms through which China would become a land of prosperity.

[4] This includes the following research: Wolf, C. J., Wang, X., Warner, E. (2013). *China's Foreign Aid and Government Sponsored Investment Activities – Scale, Content, Destinations and Implications*. Washington D. C.: RAND Corporation; Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press; Arežina, S. (2018), *China in Europe*, Belgrade: Institute of European Studies, and others.

This paper consists of five parts. In the Introduction, the author presents the context of the research, its essential subject, and the main hypothesis. The second part of the paper provides a historical outline of Chinese foreign investment and assistance. In the third part of the paper, the author presents the factors which influenced PR China to develop this foreign policy model. This is followed by an explanation of the kinds of investments China makes and the methods it employs. The final part of the paper provides a summary of the research and the conclusions reached, as well as the author’s projection of the directions that the Chinese policy of foreign investments and assistance will take in the future.

The History of Chinese Foreign Investments and Assistance

Following its creation in 1949 and the blockade and embargo from the West, the People’s Republic of China launched its foreign investment and assistance policy. The funds that Beijing apportioned to this aim in the 1950s and 1960s were considerable and were mostly intended as support for countries struggling to achieve national independence and develop their economies. During the 1970s, PR China continued this foreign policy in an effort to counterbalance the influence of the Soviet Union. The aid was mostly given to socialist states with which China had solid Party-based

relationships, Marxist-Leninist movements, and some neighboring states (Brautigam, 2009, p. 32).^[5]

After PR China took over the seat of Taiwan in the United Nations in 1971, Beijing started to reduce the funds for foreign investment and assistance. The reason for this is that following the economic and social devastation of the Cultural Revolution, the Great Leap Forward and the One Hundred Flowers Campaign, the state had very little to offer its own population, let alone the world. For this reason, China had to focus on its own development, reforms and the modernization of the country. For this, the country needed a peaceful environment. Nevertheless, the great architect of reform, Deng Xiaoping, remained consistently dedicated to the belief that “foreign aid was the right thing to do in the past, that it remains the right thing to do in the present and will continue to be the right thing to do once China develops”. In the decades that followed, Deng Xiaoping would pave the way for changes in foreign and economic policy with the introduction of the policy of “reform and opening up to the world”, “smile diplomacy” and the doctrine of “24 characters” (the policy of “patience”; Kissinger, 2011, p. 539)^[6], which in the following 35 years would transform PR China from an internationally isolated and economically and socially devastated state to a powerful and influential member of the international community.

Thanks to the successful strategy of economic modernization, whose first step was the “welcome

[5] The states in question were Albania, Romania, Vietnam, North Korea, and Cambodia.

[6] In 1991 Deng Xiaoping formulated this political doctrine which became the foundation of Chinese foreign behavior: “Listen carefully, secure our position; calmly come to grips with the issues; do not reveal our assets and wait for a favorable opportunity; successfully stand aside and never assume a position of leadership.”

greeting” (*yin yinlai*) for foreign investment, PR China overcame without much difficulty the financial crisis of 1997-1998 and in the final years of the 20th century and at the start of the 21st century acquired a considerable amount of savings and foreign exchange reserves (Cheng, 2014, p. 1433; Trading Economics, 2017).^[7] Following the country’s induction in the World Trade Organization in 2001, the second phase of economic modernization, the so-called *going out* policy (*zou chuqu*) was initiated. During this phase, excess capital was sent out of the country in order to penetrate foreign markets and obtain natural resources and advanced technologies, which would bring further growth and stability. This policy was included in the 10th Five-Year Plan (2001-2005), which formalized it as one of the “four modernizations” and the primary goal of economic development (Arežina, 2016, p. 14). With this, Beijing once again started allocating significant funds to foreign investment and assistance.

During the 11th Five-Year plan (2006-2010), the government encouraged companies to “go forth further” (*jinyibu zouchuqu*), so as to redirect capital from speculative investments in real estate and stock exchanges, and for the purposes of easing pressure on the Chinese currency, the yuan. The State Council issued a directive that further reforms of the investment system must be implemented. The Commission for National Development and Reform created a list of natural resources and technologies which should be the focus of Chinese direct investments. Chinese attention shifted from Hong Kong and Macau, North America and

Western Europe to the Asia-Pacific region, Africa, Latin America and Central and Eastern Europe (16+1, 2016).

Following the publication of this document, the Chinese government passed the 12th Five-Year plan (2011-2015), which focused on the application of the *going out* policy. Emphasis was placed on “inclusive growth”, that is, the strengthening of distribution networks and brand recognition, as well as the use of advanced technologies and the possibility of research and development (Sagers, 2012). In April 2011, the State Council published the first White Book on foreign aid, which outlined the following principles: “In foreign aid, China does its utmost to help beneficiary countries [...] to create a foundation for future development and progress on the road to autonomy and independent growth [...] China does not use foreign aid as a means to interfere in the internal affairs of the beneficiary state or to seek political privileges for itself.” (The State Council of the PR China, 2011).

Uncertain economic development, continued instability in global financial markets, and a slowdown in the economic growth of developed countries have prompted many developing countries to adopt policies where external direct investment is accepted as a way to achieve economic growth and create a better investment environment. This has had a positive impact on China’s plans, paving the way for Beijing to invest in countries and regions around the world. (16 + 1, 2016).

The 13th Five-Year plan (2016-2020) placed focus on a reform of Chinese society, which it

[7] In 2001, China’s foreign exchange reserves were 200 billion dollars. These reserves grew quickly and in 2020 they were 3.2 trillion dollars.

has linked to advanced technologies. China's leadership believes the era of cheap labor which produces cheap products for third markets is over. The global economic slowdown has led to a reduction in demand for Chinese exports. China's competitiveness has declined, and the prices of Chinese products have grown due to an increase in workers' wages, which resulted from a reduction of the active workforce and an ageing society (stemming from the „one child” policy), as well as the investment Chinese companies have had to make amid mounting environmental demands. Therefore, it is necessary to restructure the economy of PR China from an investment model based on cheap labor that produces cheap products for third markets, towards a consumer model, based on the production of advanced technologies which will be purchased by the Chinese population (Zapoljskis, 2016). Accordingly, in 2015 the Chinese leadership issued the strategy „Made in China” (Zhongguo Zhizao 2025; Lemton - 2015, p. 38)^[8], only to introduce restrictive regulations, as early as August 2017, which strengthened control over funds leaving the country. This was done to boost the economy and reduce investment in sectors that are not of strategic interest to the government or in line with the state's long-term goals and directives (Hsu, 2017).

The new 14th Five-Year Plan (2021-2025) takes into account current international circumstances and the emergence of the Covid-19 pandemic and accordingly places the focus on „double circulation”, which should enable the use of all the benefits of

globalization while simultaneously relying China's own capacities. This means that some of the funding which was in the previous period sent abroad through investments and assistance will be somewhat reduced and redirected at boosting the Chinese economy. The ultimate goal is for Chinese society to become self-sufficient and independent of the European, American, or African markets and to create a „middle class society”, whose standard of living will be sufficiently high to be able to purchase high-tech products from Chinese companies (Arežina, 2018, p. 17).

In accordance with these plans, initiatives and projects started by the Chinese leadership in the meantime have had to be adapted. China's largest and globally famous „One Belt, One Road” (Yidai Yilu) initiative was launched in 2013 with the aim of connecting the two economically developed ends of Eurasia (Western Europe and the eastern part of PR China), as well as other continents – Africa, South America, and Australia. The project is expected to include about 4.4 billion people (64% of the world's population) and countries that make up about 40% of the world's GDP. In a statement in 2017, the President of PR China, Xi Jinping announced that the value of this project is expected to surpass \$1000 billion, creating employment for several million people and generating more than \$100 billion in tax revenue. That is why the initiative was named the “Project of the Century”, one which would benefit all the countries along the “New Silk Road” (Kynge, Wheatley, 2020, December 11).

[8] The aim of the strategy is to strengthen the Chinese advanced technologies industry and to place these products around the world.

Factors Influencing the Chinese Model of Foreign Investments and Assistance

Over the decades, numerous factors have influenced the Chinese leadership in its pursuit of foreign investment and assistance policies. Certain factors dominated for a period of time, only to be eclipsed by others coming to the fore, while some influencing factors remained unchanged. What follows is an enumeration of the most important of these factors.

88 |

The first factor is the Chinese leadership's desire for PR China to be seen as a partner that countries, especially those with which Beijing maintains good relations, can rely on. This factor was current in the 1950s and 1960s, when China struggled under the blockade and embargo due to the loss of support from the West. The Chinese leadership felt it necessary to support all countries that wanted to achieve independence and develop their economies and through cooperation with these countries to break the economic blockade imposed on China by the West. Following the end of the cold war, in a desire to create an alternative to the Washington Consensus of the West, PR China developed its own „market-Leninist” model of providing economic assistance called the Beijing Consensus (Cooper Ramo, 2004, p. 39).

Another significant factor that influenced China's desire to invest and provide foreign aid is the necessity of meeting the demands of the internal

market for key resources and overseas markets required for the distribution and sale of domestic products. In order to achieve this foreign policy goal, for two decades PR China worked to create an investment model of development, placing the focus on the *going out* policy and highlighting the need for win-win cooperation with countries around the world (Zha, Breslin, 2010, p. 67).^[9]

Another significant factor is the Chinese government's need to free itself from foreign currency reserves, especially those in dollars, due to fears of the dollar's drop in value, and to transfer these reserves to gold and other currencies (so-called de-dollarization). Dissatisfaction with the dollar as a reserve currency is growing in the world due to the continued emission of the currency caused by increased US government spending. This creates fear amongst countries with dollar reserves that the dollar will lose its value (Arežina, 2018, p. 94).

The fourth important factor is the need for internationalization of Chinese companies and the national currency, the yuan. To that end, Chinese leadership has allowed Chinese state-owned and medium-sized private companies to enter foreign markets. Based on various business strategies, these companies received monetary assistance from Chinese financial institutions, which in turn they invested in other countries and companies around the world. At the same time, they increased their visibility by creating an international portfolio, acquiring well-known brands and advanced

[9] The export sector employs as many as 45 million Chinese workers, or about 6% of the active workforce in the continental part of the country.

technologies needed to develop the domestic economy (Hong, Hou, 2017, p. 55).

The fifth important factor is PR China's need to increase its „soft power.“ Namely, foreign investment and assistance helps internationalize Chinese culture and serves as a form of cultural diplomacy. To this are added the 1000 Confucius Institutes around the world and Chinese cultural centers that promote the „Chinese Dream“ at the international level (modelled after *Alliance Française*, *British Council* and *Goethe-Institut*; Arežina - 2018, p. 98).

The sixth factor is the need to strengthen China's position in international organizations. PR China worked on this in the 1950s and 1960s, in order to gain a seat in the United Nations (instead of Taiwan), the UN's specialized agencies and other international organizations (Miljanic, 1996, p. 30). To that end, as far back as the 1950s, NR China established its own system of multilateral foreign assistance without participating in the OECD assistance framework, unique to Western states. A relatively close partnership has been developed with global and regional multilateral development organizations, such as the United Nations Development Programme, the World Bank, the Asian Development Bank, etc. In the recent past, the forms of multilateral aid that PR China provides have diversified, and the amount of money allocated for these purposes has increased significantly. Meanwhile, Beijing has also developed its own multilateral development institutions, such as the Asian Infrastructure and Investment Bank (Hong, Hou, 2017, p. 11).

At the same time, by developing a model of foreign investment and assistance, PR China

wanted to positively influence Western states and international organizations to increase foreign investment and assistance for the development of infrastructure and to reduce political provisos (Milanovic, 2021, May 21). That is how in 2017 the US was able to start „silent discussions“ with its partners on how to create funding mechanisms for countries in need of capital as an alternative to the „One Belt, One Road“ initiative. In this regard, memoranda have been signed with the Bank of Japan for International Cooperation and the Association of European Development Financing Institutions, which aim to encourage cooperation on „sustainable investments“ in developing countries and promote „democratic values, self-sustaining societies and best practices“ (Smith, 2018). Two years later, in late March 2021, US President Joe Biden proposed to UK Prime Minister Boris Johnson the creation of a multibillion-dollar infrastructure plan that would be an alternative to the aforementioned Chinese initiative in developing countries (Aljazeera, 2021, March 26). In April 2021, similar cooperation in the Indo-Pacific region, was proposed by President Biden to Japanese Prime Minister Yoshihide Suga (Miki, 2021, April 6).

But perhaps the most important factor is preserving territorial integrity and unification with all the Chinese territories that China lost during the „Century of Humiliation.“ China's Constitution states that the „sacred goal“ of reunification of the country is the task of every Chinese person and an historical inevitability (Medeiros, 2009). By strengthening partnerships with countries around the world, PR China is working to realize this goal, while at the same time bringing benefits to other countries.

Chinese Foreign Investment and Assistance

Ever since PR China attained economic stability in the early 21st century, the amount of China's direct foreign investment has grown. Namely, unlike the period 1982-1989, when foreign direct investments amounted to less than \$500 million, in 1990-1999, foreign direct investment was just over \$2 billion, while in 2000, foreign investments stood at a little under \$2.3 billion. Most of the investments took the form of mergers or acquisitions of existing companies or the establishing of joint ventures. Thus, in 2005, Chinese investments abroad reached \$72.4 billion and continued to grow every year, reaching \$135.6 billion in 2015 (Blanchard, 2017, April 14). It is estimated that from the beginning of the „reform and opening up to the world” policy, by 2020, China's direct foreign investments reached \$1500 billion (World Economic Forum, 2017; EY, 2021). This surpassed the predictions of Daniel Rosen and Thilo Haneman, who in 2010 claimed that the value of Chinese direct investments “will in 2020 exceed considerably \$1000 billion, and that a significant amount of these investments will be in developed markets” (Rosen, 2009).

Since there was no planned and rational strategy of investment of Chinese capital abroad, in August 2017 China's leadership passed certain restrictive regulations with the aim of consolidating control over funds leaving the country, thereby strengthening the Chinese economy and reducing investment in sectors that are not of key interest to

the government or in line with the state's long-term goals and directives. In this regard, the State Council and the National Commission for Development and Reform have aligned direct investments abroad with state policy priorities by establishing three categories of direct investment: prohibited, limited and encouraged. As a result, in 2017 Chinese direct investment abroad fell by 46%, as the government's recommendations drastically reduced investment in real estate, hotels, cinemas and entertainment facilities abroad, and increased investment centered around the „One Belt, One Road” initiative (Hsu, 2017, August 28).

Regarding foreign assistance, Beijing has developed its own model – aid with Chinese characteristics – based on the Beijing Consensus which does not use a „stick and carrot” policy, typical of the Western model that originated in the ideas of Margaret Thatcher and Ronald Reagan, that is, the Washington Consensus, which is based on a set of conditions that the beneficiary country should meet, such as consolidation of the state budget, fiscal discipline, etc., also known as “shock therapy”. In accordance with Chinese pragmatism and idealism, this model is founded on the five the rules of peaceful co-existence established in 1954, the eight principles of Chinese foreign aid, announced by Zhou Enlai on a tour of Africa in 1964, the four principles of economic and technical co-operation announced by Zhao Ziyang during a visit to Africa in early 1983,^[10] and the *going out* policy (Bernasconi-Osterwalder et al., 2013, p. 1-2). At the same time, China's assistance model is based on

[10] These principles meant that offering technical and managerial cooperation does not involve meddling in the internal affairs of states, but helping to build confidence.

three principles: innovation and adaptability to local conditions (engaging advanced technology rather than expanding inferior technologies), sustainability and stability (investment in infrastructure and natural resources) and preserving independence (non-interference in the domestic politics of states as one of the five principles of peaceful co-existence; Jurišić, 1999, p. 38).

Chinese foreign assistance can be divided into bilateral and multilateral aid. There are at least nine types of bilateral aid that PR China provides to foreign states: medical teams, training and scholarships, humanitarian aid, young volunteers, debt write-offs, budgetary support, turnkey projects (infrastructure, factories, etc.), in-kind assistance and technical assistance. Some of these types of assistance have been in use for a longer periods of time, while others are brand new (Bernasconi-Osterwalder et al., 2013, p. 105).^[11] However, the most common are three ways of giving financial assistance: grants,^[12] interest-free loans and preferential loans.

When it comes to multilateral aid, PR China established its own system of foreign assistance, outside the OECD aid framework employed by the West, in the 1950s. The reason for this is that PR China continues to declare itself as a developing country so the aid coming from Beijing has a smaller percentage of grants than the assistance received through the OECD system. This is why Western

institutions often qualify Chinese foreign assistance as official development financing (ODF) and not official development assistance (ODA; Hong - Hou, 2017, p. 51).

PR China has established a relatively close partnership with global and regional multilateral development organizations, such as the United Nations Development Programme, the World Bank, the Asian Development Bank, etc. (Hong, Hou, 2017, p. 51). Initially, China's multilateral foreign assistance assumed only two forms: donations and payment of membership in international organizations. With the development of the system of multilateral assistance abroad there has been diversification, and it can be said that presently Chinese assistance includes donations and the payment of membership fees in international organizations, capital financing and loans and project cooperation with international organizations (Jurišić, 1999, p. 38).

Chinese sources claim that from 1950 to 1960, PR China provided more than 400 billion yuan in foreign aid, that more than 5000 projects have been started, nearly 3000 of which have been completed, and that over 11000 training programs have been held in PR China for more than 260.000 professionals from other developing countries (World Economic Forum, 2017). According to data from the State Council of PR China, in the period between 2013 and 2018, Chinese financial institutions allocated 270.2 billion yuan to foreign

[11] About 42% of the projects being financed are natural resource development projects, 40% relate to infrastructure projects and mining, minerals and metals, and 18% involve projects to build ports, schools, power plants, as well as grants, humanitarian and technical assistance.

[12] The distinction should be made between grants mainly in the Chinese currency, the yuan, and cash donations, given as a quick response to emergencies or disasters and is issued in dollars.

aid, divided into three categories - grants, interest-free loans and preferential loans (The State Council of the PR China, 2021). A significant portion of this type of assistance goes to 2600 projects, worth \$3700 billion, launched under the „One Belt, One Road” initiative (Aljazeera, 2021, March 26).

As a result of the emergence of the Covid-19 pandemic, there has been a reduction in China's economic growth from 6% in 2019 to 2.3% in 2020 (Cheng, 2021). This has resulted in the introduction of a „double circulation” policy, under which Chinese financial institutions will divert some of the funds to the domestic market, while the rest will continue to be channeled abroad (Kynge, Wheatley, 2020, December 11).

Although the emergence of the Covid-19 pandemic led to a significant decrease in Chinese foreign aid, from \$75 billion at its peak in 2016 to \$4 billion in 2020 (Kynge, Wheatley, 2020, December 11), aware of its role as a „responsible great power”, in 2020 PR China started developing a new component of the „One Belt, One Road” initiative – the Health Silk Road. As part of this initiative, Beijing has sent aid to support foreign states' response to the Covid-19 pandemic and \$2 billion to assist the economic and social recovery of developing countries. The Chinese leadership provided 300 million doses of Covid-19 vaccines, of which aid in the form of free vaccines was sent to more than 80 developing countries in urgent need, while vaccines were exported to 43 countries. Additionally, PR China has sent aid in the form of medical equipment to more than 150 countries and 13 international organizations, providing more than 280 billion masks, 3.4 billion units of PPE and four billion Covid-19 tests. It has established health

cooperation mechanisms between Chinese health care institutions and health institutions in various regions, and partner states have been sent medical teams with the goal of providing advice on how to improve health systems for a more successful response to the Covid-19 pandemic (Xinhua, 2021, May 21). In response to the difficult financial situation the poorest countries have found themselves, PR China has also written off their debts, worth \$2.1 billion, and has agreed to refinance the debts of 23 countries worth \$1.3 billion (Qiu, Woo, 2020, November 20). To help in the upcoming period, at the Global Health Summit held on 21 May, 2021, Chinese President Xi Jinping announced a new \$3 billion economic and social recovery package for developing countries (over the next three years) and the transfer of technology for the production of Covid-19 vaccines to developing countries with the goal of establishing joint production (Xinhua, 2021, May 21).

Conclusion

The starting point of this research is the long-term policy of foreign investment and assistance, which the Chinese leadership began implementing after the founding of the People's Republic of China in 1949. Although the size of funds allocated for this purpose has changed in accordance with circumstances, the Chinese leadership has never abandoned this kind of cooperation with neighboring states and the international community, not even at a time when the People's Republic of China was just as poor as the countries that it sent aid to or when China's priority was to direct all its financial capacities into its own economic development.

Even though the most important factor for proving the author’s hypothesis are the activities of the Chinese leadership regarding the solving of crucial global problems, while simultaneously working on the attainment of the government’s most important goal – the Chinese Dream – by 2049, underlined in this research were the factors that influenced China to create a special model of foreign investments and assistance, founded on the Beijing Consensus. During the study, the author concluded that some factors were dominant during a certain period, that later their influence weakened, strengthening the influence of other factors, while certain factors were constant throughout the entire period. All factors have acted positively on the Chinese leadership to find win-win solutions and continue to provide foreign investment and aid, despite changes in China’s priorities during the implementation of the „reform and opening up to the world” policy and the Covid-19 pandemic.

At the same time, the author came to the conclusion that the Chinese model of foreign investment and assistance differs significantly from the Western model based on the Washington consensus. Namely, the Chinese system of giving multilateral aid abroad differs from the assistance received through the OECD system unique to Western countries as China’s model contributes significantly to increased investment and assistance abroad (especially to developing countries). It is also evident that although the methods and size of funds provided by the Chinese leadership for the purpose of foreign investment and assistance has changed through the decades, the basic model has remained a focal point of Chinese foreign policy throughout the years.

In this regard, the author points out that over the decades, the Chinese leadership has sought to control and direct the development of this model in line with plans for rational investment of Chinese capital abroad. Consequently, in August 2017 the government enacted restrictive regulations aimed at strengthening control over funds leaving the country, healing the Chinese economy, and reducing investment in sectors that are not of key interest to the Chinese government and are not in line with the state’s long-term goals and directives. In accordance with these regulations, the amount of funds the People’s Republic of China placed abroad has dropped in recent years (in 2017 the reduction was 46%).

The change in the amount of funds coming out of PR China followed the emergence of the Covid-19 pandemic and a significant economic slowdown. Despite the need to divert some of the funds from abroad to the development of the domestic market and the long-term plans of achieving the „Chinese Dream,” the author establishes that the Chinese leadership has not given up its intention that PR China continue to be present abroad. In this regard, Beijing launched a new component of the „One Belt, One Road” initiative – the Health Silk Road – thanks to which, the international community was provided with considerable assistance in the fight against the Covid-19 pandemic.

Finally, taking into account the results of the research, the author concludes that China’s model of foreign investment and assistance has greatly helped neighboring countries and the international community feel the benefits of its economic development. At the same time, PR China became the highest ranking country in the volume

of trade, the second-largest economic power, the largest foreign exchange reserve owner, the largest manpower donor for United Nations peacekeeping missions, and poverty has been eradicated entirely. Following the emergence of the Covid-19 pandemic in 2020, the 13th generation of Chinese leadership acted responsibly, calling for cooperation, the fair distribution of Covid-19 vaccines, the waiver of intellectual property rights over vaccines, at the same time writing off debts to the poorest countries worth \$2.1 billion and agreeing to refinance debts from 23 countries worth \$1.3 billion (Xinhua, 2021). All of the above is evidence that the People's Republic

of China behaves as a „responsible great power“, contributing to the solution of global problems, while at the same time working to achieve its most important goal – the „Chinese Dream“ – by 2049.

In the following period, in accordance with the new White Book on International Development Co-operation (in which the word „assistance“ was replaced by the word „development“), published on 10 January 2021, the author expects Beijing to continue to support global growth with its economic growth, with inevitable adjustments to the new circumstances that will occur during and after the end of the Covid-19 pandemic.

References

- 16 + 1 (2016, January 11). Analysis of China's Investment in CEECs under the New Situation. <http://16plus1-thinktank.com/1/20160111/1091.html>. [In English]
- Aljazeera. (2021, March 26). Biden suggests creating initiative to rival China's Belt and Road. <https://www.aljazeera.com/economy/2021/3/26/biden-suggests-creating-initiative-to-rival-chinas-belt-and-road>. [In English]
- Arežina, S. (2014). Chinese 'going out' policy and its impact on relations with Serbia. *Review of International Affairs* LXV (1153-1154), 5--23. [In Serbian]
- Arežina, S. (2018). *China in Europe*. Belgrade: Institute of European Studies. [In Serbian]
- Bernasconi-Osterwalder, N. et al. (eds.) (2013). *Chinese Outward Investment: An emerging policy framework*. IISD, http://www.iisd.org/pdf/2012/chinese_outward_investment.pdf. [In English]
- Blanchard, J.-M. F. (2017, April 14). The Security Implications of China's Overseas Investment Boom. *The Diplomat*, https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-q1-2021. [In English]
- Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press. [In English]
- Cheng, E. (2021, January 17). China says its economy grew 2.3% in 2020, but consumer spending fell. *CNBC*. <https://www.cnbc.com/2021/01/18/china-economy-release-of-fourth-quarter-full-year-2020-gdp.html>. [In English]
- Cheng, Y. N. (2014). Virtual trading assessment techniques based on China's foreign exchanges reserves data. In: H.-C. Liu, W.-P. Sung, W. Yao (eds.). *Computer, Intelligent Computing and Education Technology*. London: Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.1201/9781315760810> [In English]

- Chow, L. (2021, February 8). Overview of China outbound investment of 2020. *EY*. https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-2020. [In English]
- Cooper Ramo, J. (2004). *The Beijing Consensus*. London: The Foreign Policy Centre. [In English]
- Gong, W. (2013, November 23). Chinese Experience of Development. Lecture, Seminar „China’s issues“. Beijing: Chinese Academy of Governance. [In English]
- Hong, Z., Hou, X. (2017). *China’s Foreign Aid*, Singapore: Springer. [In English]
- Hsu, S. (2017, August 28). China’s New Capital Controls Expected to Slow Real Estate, but improve Country’s Economic Health. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/08/28/chinas-new-capital-controls-expected-to-slow-real-estate-but-improve-countrys-economic-health/#6e2de76f66fd>. [In English]
- Jurišić, K. (1999). Half a century of the People’s Republic of China. *Politička misao*, XXXVI (3). 34--44 [In Serbian]
- Kissinger, H. (2011). *On China*. New York: Penguin Press. [In English]
- Kynge, J., Wheatley J. (2020, December 11). China pulls back from the world: Rethinking Xi’s ‘project of century’. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/d9bd8059-d05c-4e6f-968b-1672241ec1f6>. [In English]
- Lempton, D. M. (2015). *Follow the Leader*. Beograd: CIRSD. [In Serbian]
- Medeiros, E. S. (2009). China as International Actor: Activism, Opportunism and Diversification. Santa Monica: RAND Corporation. [In English]
- Miki, R. (2021, April 6). US and Japan plan ‘Belt and Road’ alternative for Indo-Pacific. *NikkeiAsia*. <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/US-and-Japan-plan-Belt-and-Road-alternative-for-Indo-Pacific>. [In English]
- Milanović, B. (2021, May 21). Competition Can Be Good for the Developing World. *Foreign Affairs*. https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-05-21/competition-can-be-good-developing-world?utm_campaign=fb_daily_soc&utm_source=facebook_posts&utm_medium=social. [In English]
- Miljanić, D. (1996). Oscillations in US-China relations. *Međunarodna politika*. XXXVII (1042) 29-32 [In Serbian]
- Qiu, S., Woo, R. (2020, November 20). China says has given \$2.1 billion of debt relief to poor countries. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-china-debt-g20-idUSKBN28009A>. [In English]
- Rosen, D. H., Hanemann T. (2009). China’s Changing Outbound Direct Investment Profile: Drivers and Policy Implications. *Policy Brief PB09-14*. Washington: Peterson Institute for International Economics. [In English]
- Sagers, C. (2012, May 10). China’s ‘Going Out’ Strategy. *Diplomatic Courier*. <http://www.diplomaticcourier.com/news/regions/brics/952?showall=1>, 20. 6. 2017. [In English]
- Selden, M. (ed.). (1979). *The People’s Republic of China: A Documentary History of Revolutionary Change*. New York & London: Monthly Review Press. [In English]
- Smith, J. (2018). China’s Belt and Road Initiative: Strategic Implications and International Opposition. The Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/asia/report/chinas-belt-and-road-initiative-strategic-implications-and-international-opposition>. [In English]
- The State Council of the PR China. (2011, April 21). China’s Foreign Aid 2011. http://english.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284620.htm. [In English]

- The State Council of the PR China. (2021, January 10). Full text: China's International Development Cooperation in the New Era. http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202101/10/content_WS5ffa6bbbc6d0f72576943922.html. [In English]
- Trading Economics. (2017, August 31). China Foreign Exchange Reserves 1980–2017, <https://tradingeconomics.com/china/foreign-exchange-reserves>. [In English]
- World Economic Forum. (2017, January 17). President Xi's speech to Davos in full. <https://www.weforum.org/press/2021/01/president-xi-jinping-s-speech-at-davos-agenda-is-historic-opportunity-for-collaboration/>. [In English]
- Xinhua. (2021, May 21). Remarks by Chinese President Xi Jinping at the Global Health Summit. http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139961512.htm. [In English]
- Zapoljskis, A. (2016, March 17). China has announced that it will triple the standard of living for 70 million people every year. *Fakti*. <http://fakti.org/globotpor/kina/kina-objavila-da-ce-utrostrucavati-zivotni-standard-za-po-70-miliona-ljudi-godisnje>. [In Serbian]
- Zha D., Breslin S. (2010). Oiling the wheels of foreign policy? Energy security and China's international relations. In: Shaun Breslin (ed.) *Handbook of China's International Relations* (64--75). London: Routledge International Handbook. [In English]
- Zoellick, R. B. (2005, September 21). Whither China: From Membership to Responsibility?. Remarks prepared for delivery to National Committee on US-China Relations. New York City: US Department of State. [In English]

UDK 339.727.24:327(510)
339.92(510:100)
评论文章
投稿 25/05/2021
收稿 31/05/2021
doi: 10.5937/napredak2-32397

萨尼亚·阿雷齐纳¹

香港大学, 香港, (中华人民共和国)

塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)

作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

PR China as a „Responsible Great Power“ – The Chinese Model of Foreign Investment and Assistance

摘要: 中华人民共和国成立不久, 就开始实行对外投资援助政策。尽管在随后的几十年里, 其动机各不相同, 但中国领导层从未放弃将外国投资和援助作为中国外交政策核心部分的决定。证明中国对外投资和援助模式发展的主要原因是中国领导层意图表明中华人民共和国是一个有助于解决重要全球问题的“负责任的大国”这一基本假设, 在努力实现2049年实现“中国梦”这一最重要目标的同时, 作者运用了结构功能分析、比较分析等方法。

关键词: 中国, 负责任的大国, 中国梦, 投资, 援助

Summary: Shortly after its establishment, the People's Republic of China began to implement a policy of providing investments and assistance abroad. Although the motives for this were different in the decades that followed, the Chinese leadership never gave up on the decision to make foreign investment and assistance

¹ sanja_arezina@yahoo.com

a central part of the Chinese foreign policy. To prove the basic hypothesis that the main reason for the development of the Chinese model of foreign investment and assistance is the intention of the Chinese leadership to show that the People's Republic of China is a „responsible great power“ that contributes to solving important global problems, while working to achieve the most important goal – achieving „Chinese dream“ by 2049, the author uses structural-functional analysis, comparative analysis.

Keywords: China, responsible great power, Chinese dream, investments, assistance

介绍

自1921年7月1日中国共产党在上海秘密会议上成立以来，整整一个世纪过去了。在赢得内战后，这个党于1949年建立了中华人民共和国。在随后的几十年里，党的领导把这个经济和社会遭受破坏、国际孤立的国家设法变成了国际社会中的一个强大而有影响的成员。尽管党的领导换届，环境变化频繁，但中华人民共和国成立后设定的目标依然不变——为人民提供足够的食物和能源，收回中国所有领土，巩固中国共产党执政地位（Arezina, 2018年，第15页）。因此，可以说，中国衡量国力和自尊的基本标准被总结成两个词：团结和稳定。

按照这些目标，中华人民共和国成立不久，开始实施对外投资和援助政策。尽管此后几十年，中国领导人的动机不同，但中国领导人从未放弃将投资和对外援助作为中国外交政策的核心部分的决定。上世纪五六十年代，北京为此划拨的资金数额较大。1978年“改革

开放”政策开始,中国领导层开始减少为此目的划拨的资金,主要是因为需要将资金转向国家现代化 (Selden, 1978)²。只有在21世纪初,由于经济增长迅猛,财政资源雄厚,中华人民共和国才再次为此目的在双边和多边一级拨出大量资金。

尽管一些西方作者对中国投资和对外援助的动机表示怀疑,但作者假设中国领导层正在开发一种投资和对外援助模式,以表明中国是一个“负责任的大国”,有助于解决重要的全球问题 (Zoellick, 2005)。同时致力于实现最重要的目标——到2049年实现“中国梦” (Gong, 2013)³。

前段时间,对外投资援助模式的研究主要集中在中华人民共和国对外投资援助的一般情况。最重要的是,关于在国外提供投资和援助的结构、范围和方式以及执行这一政策的机构的数据。⁴本研究的重点是影响中国领导层在北京共识的基础上发展对外投资援助模式的因素。为了证明这一基本假设,作者运用结构函数分析法进一步解释了中国的投资和对外援助模式,以及对周边国家和国际社会的影响。本文还运用比较分析的方法,将这一模式与基于华盛顿共识的西方模式进行了比较,并将中国的多边对外援助制度与西方的OECD援助制度进行了比较。研究将使用相关的学术文

2 当时,中华人民共和国是世界上20个最不发达国家之一,人均国内生产总值208美元。

3 在2012年11月中共第十八次全国代表大会第三次全体会议上,习近平主席提到了“中国梦”的愿望,这一构想后来被解释为通过改革发展,建成小康社会。

4 以下是本文的研究内容: Wolf, C. J., Wang, X., Warner, E. (2013). *China's Foreign Aid and Government Sponsored Investment Activities – Scale, Content, Destinations and Implications*. Washington D. C.: RAND Corporation; Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press; Arežina, S. (2018). *China in Europe*. Belgrade: Institute of European Studies et al.

献和政治文献、官员的声明和国际媒体的新闻。为了真实性，作者与官员、分析师、研究人员和记者进行了非正式交谈，他们直接参与了中国在海外投资和援助的各个方面。

本文有五个组成的部分。在介绍部分，作者陈述了研究的背景，解释问题的本质并提出了假设。第二部分介绍了中国对外投资援助的历史。在第三部分，她列举了影响中华人民共和国发展对外投资援助模式的因素。第四部分阐述了对外投资援助的类型和方式。结论部分总结了本文的研究成果和得出的结论，并对中国对外投资援助政策的发展方向进行展望。

中国对外投资援助的历史

1949年中华人民共和国成立后，虽然由于失去了西方的支持而面临封锁和禁运，但开始对外提供投资和援助。上世纪五六十年代，北京为此拨出的资金相当大，主要用于支持民族独立和经济发展。1970年代，中华人民共和国继续对外提供投资和援助，主要是为了对抗苏联的影响。援助对象主要是与之发展了政党关系的社会主义国家、马列主义运动和一些周边国家 (Brautigam, 2009年, 第32页).⁵

在1971年恢复在联合国的合法席位后，北京正慢慢开始减少为此目的划拨的资金。究其原因，是文化大革命、“大跃进”政策后，经济社会遭到破坏，中华人民共和国没有多少东西可以奉献给自己的人

5 主要涉及阿尔巴尼亚，罗马尼亚，越南，朝鲜和柬埔寨等国。

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

民,更不用说世界了。这就是为什么它必须转向本国的发展、改革和现代化,为此,它首先需要一个和平的环境。然而,伟大的改革开放“总设计师”邓小平始终坚持“对外援助过去是正确的,现在是正确的,中国发展以后也会是正确的”的主张。他将通过推行“改革开放”、“外交微笑”和“二十四字方针”(“耐心”政策;为外交政策和经济变革奠定基础; Kissinger, 2011年, 第539页)⁶, 在随后的35年内, 中华人民共和国将从一个在经济和社会上遭到破坏的及国际孤立的国家, 转变为一个强大而有影响力的国际社会成员。

中华人民共和国成功地实施了经济现代化战略, 其第一步就是“欢迎外国的大量投资进入”(迎进来)从而克服了1997-1998年的亚洲金融危机, 没有出现任何重大问题。20世纪90年代末和21世纪初, 中国的储蓄率和外汇储备率都很高 (Cheng, 2014年, 第1433页; 贸易经济学, 2017年)。⁷ 这使得2001年加入世界贸易组织(WTO)后, 开始了经济现代化的第二阶段——走向国外市场的政策(走出去), 以深化对国外市场、自然资源和先进技术的准入, 带来额外的增长和稳定。这一政策被列入“十五”计划(2001-2005年) (Arezina, 2016年, 第14页)。这意味着北京将恢复为投资和对外援助拨出更多的资金。

在“十一五”(2006-2010年)规划中, 政府鼓励企业“进一步走出去”, 从房地产和股市的投机性投资中转移更多的资本, 并缓解人

6 1991年, 邓小平制定了这一政治意愿, 这是中国外交政策行为的基础: “冷静观察, 稳住阵脚, 沉着应付, 韬光养晦, 善于守拙, 决不当头”

7 2001年, 中华人民共和国外汇储备达到2000亿美元, 此后外汇储备开始快速增长, 到2020年底达到3.2万亿美元。

民币的压力。国务院决定继续深化投资体制改革。国家发改委编制了一份中国直接投资应投向的自然资源和技术清单。焦点已经从香港和澳门、北美洲和西欧转移到亚太、非洲、拉丁美国和中东欧（16+1，2016年）。

在采用这个文件之后，中国领导层通过了“十二五”（2011-2015年）规划，推动了“走出去”政策的延续。重点是“包容性增长”，即深化分销网络和知名度，以及获取先进技术和研发机会（Sagers, 2012年）。2011年4月，国务院发布了第一份《中华人民共和国对外援助白皮书》，提出了以下原则：“向国外提供援助时，中国正在尽最大努力帮助受惠国（……）为未来的发展和独立进程奠定基础[……]中国从不以援外作为干涉受援国内政或谋求自身政治特权的手段。”（中国国务院，2011年）。

经济发展的不确定性、全球金融市场的持续不稳定以及发达国家经济增长的放缓，促使许多发展中国家采取外国直接投资政策，以此实现经济增长，创造更好的投资环境。这对中国的计划产生了积极影响，为中国在世界各国和地区投资开辟道路（16+1，2016）。

“十三五”规划（2016-2020年）以中国社会改革为重点，将改革与先进技术相结合。中国领导层认为，中国作为为第三方市场生产廉价产品的廉价劳动力时代已经结束。全球经济放缓导致对中国出口产品的需求下降。中国的竞争力下降了；中国产品的价格上涨是由于活跃劳动力减少导致工资上涨；这是老龄化社会的结果（由于“独生子女”政策，以及由于中国企业对环境保护日益增长的需求而进行的投资）。此外，由于中国企业对环境保护的需求日益增

长, 因此他们进行了大量投资。因此, 有必要调整中华人民共和国的经济结构, 从以廉价劳动力为基础, 为第三市场生产廉价产品的投资模式, 转变为以生产先进技术为基础的消费模式, 这些技术将被中国人购买 (Zapoljskis, 2016年)。因此, 中国领导层在2015年公布了“中国制造2025”战略 (中国制造2025; Lemton, 2015年, 第38页)⁸, 最早于2017年8月通过限制性法规, 加强对出境金融资源的控制, 以加强经济, 减少对政府不感兴趣、也不符合国家长期目标和规划的部门的投资 (Xu, 2017年)。

新的“十四五”规划 (2021-2025年) 考虑到了新的国际形势和新型冠状病毒的影响。根据这一规划, 它侧重于“双循环”。这应该能够利用全球化的所有好处, 同时利用自己的能力。这意味着, 前期通过投资和援助走出国门的财政资源将有一部分有所减少, 旨在加强中国经济。最终目标是中国社会实现自给自足, 独立于欧洲、美国或非洲市场, 形成一个“中产阶级社会”, 生活水平足够高, 能够从中国企业购买高科技产品 (Arezina, 2018年, 第17页)。

按照这些规划, 中国领导层同时发起的各项举措和项目也进行了调整。最大的和全球最著名的“一带一路”倡议于2013提出, 目的是连接欧亚大陆 (西欧和中国东部) 两个经济发达的部分, 也包括其他大陆——非洲、南美洲和澳大利亚。据估计, 这个项目涉及约44亿人 (占世界人口的64%), 以及占世界GDP 40%左右的国家。根据中国国家主席习近平2017的报告, 该项目的价值预计将达到一千多

8 该战略旨在加强中国的高科技产业, 并将这些产品销往世界各地。

亿美元,这将创造几百万人的就业机会,并产生超过1000亿美元的税收。这就是为什么习近平主席把这些项目称为“世纪工程”。这些项目应该给“新丝绸之路”沿线的所有国家带来福祉(Kynge, Wheatley, 2020年12月11日)。

影响中华人民共和国发展对外投资援助模式的因素

几十年来,许多因素影响了中国领导层继续投资和对外援助政策。其中一些因素在一定时期内才极为主导,后期影响减弱,其他因素影响增强,而有的因素始终不变。因此,其中最重要的一项将列在下面。

第一个因素是中国领导层希望中华人民共和国成为一个伙伴,使各国,特别是与之有良好关系的国家能够依靠它。这一因素在20世纪50年代和60年代仍然是相关的,当时北京本身由于失去西方的支持而与封锁和禁运作斗争。中国领导人认为,为了使中华人民共和国通过与西方国家的合作,打破西方的经济封锁,有必要向所有希望独立和发展经济的国家提供支持。冷战结束后,作为西方华盛顿共识的对应物。中华人民共和国发展了自己的“市场列宁主义”提供经济援助的模式,称为“北京共识”(Cooper-Ramo, 2004年,第39页)。

影响中华人民共和国对外投资和提供援助的另一个重要因素是满足国内市场对重要资源的需求和海外市场对国内产品分销和销售的需求。为了实现这一外交政策目标,中国二十年来一直致力于发展投资模式,注重走出去政策,并指出需要与世界各国进行互利共

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

赢的合作 (Zha, Breslin, 2010年, 第67页)⁹。

另一个重要因素是, 由于担心失去美元的购买力, 中国政府需要释放外汇储备, 特别是美元储备, 并将其转为黄金和其他货币 (所谓的去美元化)。其原因是对美元作为储备货币的不满, 由于美元不断大量印发, 主要是由于美国政府支出的增加, 美元在世界范围内不断增加。这导致了所有那些阻止美元失去购买力的人的恐惧 (Arezina, 2018年, 第94页)。

第四个重要因素是中国企业和人民币国际化的需要。为此, 中国领导层使中国国有和中型私营企业得以进入国外市场。这些公司基于各种经营战略, 接受中国金融机构的资金援助, 并将其作为对其他国家和世界各地需要投资各种项目的公司的投资。同时, 他们还通过创建国际投资组合, 吸收发展国内经济所需的知名品牌和先进技术, 提高了知名度 (Hong Hou, 2017, 第55页)。

第五个重要因素是中华人民共和国需要增强“软实力”。也就是说, 除了世界上存在的1000多所“孔子”学院和在国际上宣扬“中国梦”的中国文化中心外, 对外提供投资和援助有助于中国文化的国际化, 成为文化外交的一种形式。(仿效法语国家组织、英国文化协会和歌德学院; Arezina, 2018年, 第98页)。

第六个因素是加强中国在国际组织中的地位。中华人民共和国在1950年代和1960年代致力于这方面的工作, 以便在联合国 (代替台湾)、其专门机构和其他国际组织中占有一席之地 (Miljanic、

9 出口部门雇用多达4500万中国工人, 约占中国内地在职劳动力的6%。

1996年,第30页)。为此,中华人民共和国在20世纪50年代建立了有别于西方国家的典型的经合组织援助框架的独立的对外多边援助机制,与联合国开发计划署、世界银行、亚洲开发银行等全球和区域多边发展组织建立了相对密切的伙伴关系。近几年来,中华人民共和国提供多边援助的方式和形式变更多了,用于多边援助的资金大幅增加。同时,北京还发展了自己的多边发展机构,如亚洲基础设施投资银行(Hong Hou, 2017年,第11页)。

同时,通过发展对外投资和援助模式,中华人民共和国希望积极影响西方国家和国际组织增加对基础设施建设的投资和援助,减少政治条件(Milanovic, 2021年5月21日)。因此,在2017,美国开始与美国合作伙伴“安静地讨论”如何建立与“一带一路”倡议相关的可供选择的融资机制,提供给需要资本流入的国家。在这方面,已与日本国际合作银行和欧洲开发金融机构协会签署备忘录,以促进在发展中国家“可持续投资”方面的合作,并促进“民主价值观、自我维持的社会和加强最佳做法”(Smith, 2018年)。两年后的2021年3月下旬,美国总统拜登向英国首相鲍里斯·约翰逊提议,建立一个价值数千亿美元的基础设施计划,作为上述中国在发展中国家倡议的替代方案(2021年3月26日, Aljazeera)。类似的合作,也在印太地区进行。2021年4月中旬,拜登总统向日本首相菅义伟提出(Miki, 2021年4月6日)。

然而,最重要的因素可能是维护领土完整和恢复中国在“屈辱世纪”中失去的所有领土。《中华人民共和国宪法》提出,国家统一的“神圣目标”是每个中国人的任务,也是必然的历史进程

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

(Medeiros, 2009年)。通过加强与世界各国的伙伴关系, 中华人民共和国正在努力实现自己的目标, 并同时为其他国家带来好处。

中国的投资和对外援助

自21世纪初中华人民共和国实现经济稳定以来, 中国对外直接投资的规模越来越大。也就是说, 1982年至1989年外国直接投资不足5亿美元的时期不同; 1990年至1999年, 这一数字上升到刚刚超过20亿美元, 而2000年, 中国对外直接投资不足23亿美元。随着2001年“走出去”政策的实施, 中国的直接投资有所增加。其中大部分是通过兼并、收购已有的知名企业或建立合资企业进行投资。因此, 中国在海外的投资在2005年达到724亿美元, 并逐年增加, 2015年达到1356亿美元 (Blanchard, 2017年4月14日)。据估计, 从“改革开放”开始到2020年, 中华人民共和国对世界的直接投资超过1500亿美元 (World Economic Forum, 2017; EY, 2021年)。这超出了Daniel Rosen和Thilo Hanemann的预测, 他们在2010年声称, 到2020年, “中国在世界上的直接投资流量将大大超过1000亿美元, 其中相当一部分将用于发达市场” (Rosen, 2009)。

由于中国资本在海外没有计划和合理的投资, 2017年8月, 中华人民共和国领导层通过了一些限制性法规, 以加强对金融资源出境的控制, 从而加强中国经济, 减少对非中央部门的投资。对于政府来说, 也不符合国家的长期目标和指示。在这方面, 国务院和国家发改委将外商直接投资与国家政策重点相协调, 确定了禁止、限制和鼓励三类直接投资。因此, 2017年中国海外直接投资下降了46%

，因为根据建议，海外房地产、酒店、电影院和娱乐业的投资大幅减少，对该“一带一路”倡议的投资增加。（Xu，2017年8月28日）。

在对外援助方面，北京在《北京共识》的基础上发展了自己的模式——有中国特色的援助。这种模式不采用“大棒加胡萝卜”的政策，不同于西方模式。这种模式植根于撒切尔夫人和里根的思想，即华盛顿共识，这是建立在一系列措施的基础上的。这些措施被称为“休克疗法”，例如巩固国家预算、财政纪律等。这一模式符合中国的实用主义和理想主义，以1954年确立的和平共处五项原则、1964年周恩来非洲之行发表的《中国对外援助八项原则》、《经济技术合作四项原则》为基础，赵紫阳1983年初访非¹⁰与“走出去”政治合著（Bernasconi-Osterwalder et al.，2013年，第1-2页）。同时，中国的援助模式基于三个原则：创新和因地制宜（采用先进技术而不是传播低水平技术）、可持续性和稳定性（投资于基础设施和自然资源）和可持续性维护独立（不干涉受惠国国内政治，作为和平共处五项原则之一；Jurisic，1999年，第38页）。

中国对外援助分为双边援助和多边援助。中华人民共和国在国外提供的双边援助至少有九种：医疗队、培训和奖学金、人道主义援助、青年志愿者、债务减免、预算支持、交钥匙工程（基础设施、工厂等）、实物援助和技术援助。其中一些类型的援助已经实施了很长时间，而另一些则是全新的（Bernasconi-Osterwalder et al.，2013年，第105页）。¹¹ 然而，提供财政援助的方式主要有三

10 这些原则规定，提供技术和管理合作不是干涉国家内政，而是有助于建立自信。

11 约42%的受资助项目涉及自然资源开发项目，40%涉及基础设施项目以及与矿石、矿产和金属有

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

种: 赠款 (无需偿还的援助)¹²、无息贷款和优惠贷款。

在多边援助方面, 中华人民共和国在20世纪50年代建立了自己的对外援助体系, 并这些系统存在在西方国家典型的经合组织援助框架之外。原因是, 中华人民共和国仍然宣称自己是一个发展中国家, 来自北京的援助与通过经合组织体系获得的援助相比, 在赠款中所占比例较低。这就是为什么西方机构经常将中国在海外的援助列为官方发展资金的原因 (而不是作为官方发展援助; Hong Hou, 2017年, 第51页)。

中华人民共和国与联合国开发计划署、世界银行、亚洲开发银行等全球性和区域性多边发展组织建立了较密切的伙伴关系(Hong Hou, 2017年, 第51页)。最初, 中国的对外多边援助只包括两种形式的援助: 赠款和加入国际组织的付款。随着对外提供多边援助制度的发展, 更多提供援助的方式出现了: 捐赠和国际组织会费、资本融资和贷款以及与国际组织的项目合作 (Jurisic, 1999年, 第38页)。

中国消息称, 1950年至2016年, 中华人民共和国对外援助4000多亿元人民币, 启动项目5000多个, 完成项目近3000个, 在中华人民共和国举办培训项目1.1万多期260多个, 覆盖2000名来自其他发展中国家的工作人员 (World Economic Forum, 2017年)。根据中华人民共和国国务院的数据, 仅在2013-2018年期间, 中国金融机构

关的项目, 18%涉及港口、学校、发电厂建设项目, 例如政府拨款、人道主义和技术援助。

12 应区分赠款, 主要是以人民币为主要货币的赠款, 以及现金捐赠, 这是对紧急情况或灾难的快速援助方式, 主要使用美元。

就安排了2702亿元的对外援助，分为赠款、无息贷款和优惠贷款三类（中华人民共和国国务院，2021年）。这类援助的一部分，相当于2600个项目，价值3.7万亿美元，在“一带一路”倡议下启动了（Aljazeera, 2021年3月26日）。

新型冠状病毒大流行的出现导致中国经济增长率从2019年的6%降至2020年的2.3%（Cheng, 2021年）。这导致了“双循环”政策的出台，根据这一政策，中国金融机构将把一部分资金转向国内市场，而其余资金将继续流向国外（Kynge, Wheatley, 2020年12月11日）。

尽管新型冠状病毒大流行的出现导致中国对外援助从2016年的峰值750亿美元大幅下降到2020年的40亿美元（Kynge, Wheatley, 2020年12月11日）。中华人民共和国意识到其“负责任大国”的作用，2020年中华人民共和国开始发展“一带一路”倡议的新组成部分：“一带一路”健康之路。作为其中的一部分，北京向发展中国家提供了20亿美元的援助，以支持各国应对新型冠状病毒大流行和经济社会复苏。中国领导人提供了3亿剂新冠疫苗，其中向80多个急需疫苗的发展中国家提供免费疫苗援助，向43个国家出口疫苗。此外，由于最贫穷国家公共预算形势困难，中国已减免了这部分国家21亿美元的债务，并同意为23个国家提供再融资，价值13亿美元（Qiu Woo, 2020年11月20日）。在2021年5月21日举行的全球健康峰会上，中国国家主席习近平宣布将在未来3年内再提供30亿美元国际援助，用于支持发展中国家抗疫和恢复经济社会发展；支持本国疫苗企业向发展中国家进行技术转让，开展合作生产（新华社，2021，5月21日）。

结论

本研究的出发点是长期的对外投资和援助政策, 1949年中华人民共和国成立后, 中国领导层开始实施这项计划。分配给这个目的的资金数额根据中国领导层管理国家的情况而有所不同。然而, 这种与周边国家和国际社会的合作从未放弃。这种合作即使在中华人民共和国同接受援助的国家一样贫穷的时期仍然存在, 而且其优先事项是将所有财政能力用于自己国家的经济发展。

为了证明这一假设, 最重要的是中国领导人参与解决重要的全球问题, 同时致力于实现最重要的目标——到2049年实现“中国梦”。在研究过程中, 作者着重分析了影响中国领导层在北京共识的基础上, 提出了一种特殊的对外投资援助模式。在研究过程中, 得出了一些因素只是在一定时期内处于极端主导地位, 后来影响减弱, 其他因素的影响增强, 而一些因素则一直保持不变的结论。尽管中国在实施“改革开放”政策和新型冠状病毒流行期间的工作重点发生了变化, 但所有这些因素都对中国领导层寻求双赢解决方案、继续向海外提供投资和援助产生了积极影响。

同时, 作者得出结论: 投资与对外援助模式与基于华盛顿共识的西方模式存在显著差异; 中国的多边对外援助体系与通过OECD体系获得的援助不同, 这是西方国家的典型特征。通过发展与西方的竞争, 这种模式大大有助于增加海外 (特别是发展中国家) 的投资和援助。虽然中国领导层对外投资援助的方式和资金分配发生了变化, 但这种模式几十年来一直是中国外交政策的焦点。

对此,她指出,在几十年的发展过程中,中国领导层试图控制和指导这一模式的发展,使之与中国资本合理投资海外的计划相协调。因此,2017年8月,政府颁布了一些限制性法规;这些条例旨在加强对国家财政资源的控制,恢复中国经济,减少对中国政府不感兴趣、不符合国家长期目标和指示的部门的投资。根据这些规定,中华人民共和国以后几年对外投资的资金减少了(仅2017年就减少了近46%)。

在新型冠状病毒大流行爆发和中国经济增长显著下降之后,中华人民共和国的资金数额出现了新的变化。尽管需要将国外的部分资金转向国内市场的发展和实现“中国梦”的长远计划,但作者指出,中国领导层并没有放弃让中华人民共和国继续在国外存在的意图。在这方面,他们推出了“一带一路”倡议的新组成部分——丝绸的健康之路——为国际社会在新型冠状病毒大流行期间提供了重大帮助。

最后,结合研究结果,作者得出结论:中国对外投资援助模式为周边国家和国际社会感受到中国经济发展带来的好处做出了巨大贡献。同时,中华人民共和国成为世界上贸易额第一的国家、第二经济大国、外汇储备最大的国家、联合国维和行动人力资源最大的捐助国,贫困现象得到彻底消除。在2020年新冠病毒大流行爆发后,中国第十三代领导层采取了非常负责任的行动。他们呼吁国际社会合作,公平地分发疫苗,并放弃疫苗的知识产权;它减免了21亿国家对最贫穷国家的债务,并同意为23个国家的债务再融资,价值13亿美元(新华社,2021年)。这一切都表明,中华人民共和国是一个“负责任的大国”,有助于解决重要的全球性问题,同时又致力于实现

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

最重要的目标——到2049年实现“中国梦”。

根据2021年1月10日发表的新的《国际发展合作白皮书》(其中“援助”一词改为“发展”), 作者预计, 今后一段时期, 北京将继续以经济增长助力全球发展, 随着对新冠病毒大流行期间和结束后将发生的新情况的不可避免的调整。

参考文献/REFERENCES

- 16 + 1 (2016, January 11). Analysis of China's Investment in CEECs under the New Situation. <http://16plus1-thinktank.com/1/20160111/1091.html>. [英语]
- Aljazeera. (2021, March 26). Biden suggests creating initiative to rival China's Belt and Road. <https://www.aljazeera.com/economy/2021/3/26/biden-suggests-creating-initiative-to-rival-chinas-belt-and-road>. [英语]
- Arežina, S. (2014). Chinese 'going out' policy and its impact on relations with Serbia. *Review of International Affairs* LXV (1153–1154), 5–23. [塞尔维亚语]
- Arežina, S. (2018). *China in Europe*. Belgrade: Institute of European Studies. [In Serbian]
- Bernasconi-Osterwalder, N. et al. (eds.) (2013). *Chinese Outward Investment: An emerging policy framework*. IISD, http://www.iisd.org/pdf/2012/chinese_outward_investment.pdf. [英语]
- Blanchard, J.-M. F. (2017, April 14). The Security Implications of China's Overseas Investment Boom. *The Diplomat*, https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-q1-2021. [英语]
- Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift*. New York: Oxford University Press. [英语]
- Cheng, E. (2021, January 17). China says its economy grew 2.3% in 2020, but consumer spending fell. *CNBC*. <https://www.cnbc.com/2021/01/18/china-economy-release-of->

fourth-quarter-full-year-2020-gdp.html. [英语]

Cheng, Y. N. (2014). Virtual trading assessment techniques based on China's foreign exchanges reserves data. In: H.-C. Liu, W.-P. Sung, W. Yao (eds.). *Computer, Intelligent Computing and Education Technology*. London: Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.1201/9781315760810> [英语]

Chow, L. (2021, February 8). Overview of China outbound investment of 2020. *EY*. https://www.ey.com/en_cn/china-overseas-investment-network/overview-of-china-outbound-investment-of-2020. [英语]

Cooper Ramo, J. (2004). *The Beijing Consensus*. London: The Foreign Policy Centre. [英语]

Gong, W. (2013, November 23). Chinese Experience of Development. Lecture, Seminar „China's issues“. Beijing: Chinese Academy of Governance. [英语]

Hong, Z., Hou, X. (2017). *China's Foreign Aid*, Singapore: Springer. [英语]

Hsu, S. (2017, August 28). China's New Capital Controls Expected to Slow Real Estate, but improve Country's Economic Health. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/08/28/chinas-new-capital-controls-expected-to-slow-real-estate-but-improve-countrys-economic-health/#6e2de76f66fd>. [英语]

Jurišić, K. (1999). Half a century of the PR China. *Politička misao*, XXXVI (3). 34—44 [塞尔维亚语]

Kissinger, H. (2011). *On China*. New York: Penguin Press. [英语]

Kynge, J., Wheatley J. (2020, December 11). China pulls back from the world: Rethinking Xi's 'project of century'. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/d9bd8059-d05c-4e6f-968b-1672241ec1f6>. [英语]

Lempton, D. M. (2015). *Follow the leader*. Beograd: CIRSD. [塞尔维亚语]

Medeiros, E. S. (2009). China as International Actor: Activism, Opportunism and Diversification. Santa Monica: RAND Corporation. [英语]

Miki, R. (2021, April 6). US and Japan plan 'Belt and Road' alternative for Indo-Pacific. *Nikkei Asia*. <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/US-and-Japan-plan-Belt-and-Road-alternative-for-Indo-Pacific>. [英语]

萨尼亚·阿雷齐纳
香港大学, 香港, (中华人民共和国)
塞尔维亚共和国政府, 贝尔格莱德 (塞尔维亚共和国)
作为“负责任大国”的中华人民共和国——中国的对外投资援助模式

Milanović, B. (2021, May 21). Competition Can Be Good for the Developing World. *Foreign Affairs*. https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-05-21/competition-can-be-good-developing-world?utm_campaign=fb_daily_soc&utm_source=facebook_posts&utm_medium=social. [英语]

Miljanić, D. (1996). The oscillations in the US-China relations. *Međunarodna politika*. XXXXVII (1042) 29-32 [塞尔维亚语]

Qiu, S., Woo, R. (2020, November 20). China says has given \$2.1 billion of debt relief to poor countries. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-china-debt-g20-idUSKBN28009A>. [英语]

Rosen, D. H., Hanemann T. (2009). China's Changing Outbound Direct Investment Profile: Drivers and Policy Implications. *Policy Brief PB09-14*. Washington: Peterson Institute for International Economics. [英语]

Sagers, C. (2012, May 10). China's 'Going Out' Strategy. *Diplomatic Courier*. <http://www.diplomaticcourier.com/news/regions/brics/952?showall=1>, 20. 6. 2017. [英语]

Selden, M. (ed.). (1979). *The People's Republic of China: A Documentary History of Revolutionary Change*. New York & London: Monthly Review Press. [英语]

Smith, J. (2018). China's Belt and Road Initiative: Strategic Implications and International Opposition. The Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/asia/report/chinas-belt-and-road-initiative-strategic-implications-and-international-opposition>. [英语]

The State Council of the PR China. (2011, April 21). China's Foreign Aid 2011. http://english.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284620.htm. [英语]

The State Council of the PR China. (2021, January 10). Full text: China's International Development Cooperation in the New Era. http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202101/10/content_WS5ffa6bbbc6d0f72576943922.html. [英语]

Trading Economics. (2017, August 31). China Foreign Exchange Reserves 1980–2017, <https://tradingeconomics.com/china/foreign-exchange-reserves>. [英语]

World Economic Forum. (2017, January 17). President Xi's speech to Davos in full. <https://www.weforum.org/press/2021/01/president-xi-jinping-s-speech-at-davos-agenda-is-historic-opportunity-for-collaboration/>. [英语]

Xinhua. (2021, May 21). Remarks by Chinese President Xi Jinping at the Global Health Summit. http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139961512.htm. [英语]

Zapoljskis, A. (2016, March 17). China has announced that it will triple the standard of living for 70 million people a year. *Fakti*. <http://fakti.org/globotpor/kina/kina-objavila-da-ce-utrostrucavati-zivotni-standard-za-po-70-miliona-ljudi-godisnje>. [塞尔维亚语]

Zha D., Breslin S. (2010). Oiling the wheels of foreign policy? Energy security and China's international relations. In: Shaun Breslin (ed.) *Handbook of China's International Relations* (64--75). London: Routledge International Handbook. [英语]

Zoellick, R. B. (2005, September 21). Whither China: From Membership to Responsibility?. Remarks prepared for delivery to National Committee on US-China Relations. New York City: US Department of State. [英语]